



GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Administrativa aktiviteter –

en beskrivning av två svenska företags upplevelser av den administrativa regelbördan till följd av den svenska miljölagstiftningen

Kandidatuppsats Industrial and Financial Management

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Höstterminen 2011

Handledare: Stefan Sjögren

Författare: Alexandra Tornblad 861106-~~_____~~

Amela Avdic 871026-~~_____~~

Förord

Vi vill börja med att berätta att det här har varit en spännande och lärorik resa, periodvis en fartfylld berg- och dalbana, fylld med en hel del grubbleri, många skratt och roliga minnen. Under resans gång fram till slutmålet med vår kandidatuppsats har vi tillsammans skapat minnen som vi alltid kommer ha med oss. Resultatet är utöver en examen även en vänskap för livet, vilka båda två är helt ovärderliga.

Vi vill passa på att ge några varma tackord till personer som har stöttat oss på vägen och bidragit med nya perspektiv. Tack Gabriela Schaad och Lena Gipperth för att ni delade med er av er kunskap till oss och fick oss att öppna ögonen för nya infallsvinklar. Diskussionerna med er förde verkligen vårt resonemang framåt. Tack Peter Sundin och Bengt Andreasson på Cryo AB samt Cecilia Andersson på Stena Line AB för att vi fick intervjuar er och ta del av ert perspektiv, vi är verkligen nöjda med resultatet. Slutligen vill vi tacka vår handledare Stefan Sjögren för mycket bra bollande och roliga diskussioner, om allt från vetenskaplig relevans till nya mobiler.

Alexandra Tornblad

Amela Avdic

2012-01-10, Göteborg

Datum, Ort

Sammanfattning

Kandidatuppsats i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet,
Industrial and Financial management, HT 2011

Författare: Alexandra Tornblad och Amela Avdic

Handledare: Stefan Sjögren

Titel: Administrativa aktiviteter – en beskrivning av två svenska företags upplevelser av den administrativa regelbördan till följd av den svenska miljölagstiftningen

Bakgrund och problem: Företag har ett stort ansvar i samhället, inte minst för miljöfrågor, vilket bland annat märks genom den lagmässiga decentralisering som skett på EU-nivå, där miljöansvaret förflyttas allt mer till företagen. Den svenska miljölagstiftningen innebär att företag måste utföra administrativa aktiviteter för att uppfylla informationskrav. Detta arbete kan utföras internt i företaget eller av externa experter. Kritik har riktats mot den svenska miljölagstiftningen, vilken anklagas för att vara onödigt omfattande och komplex, samt orsaka allt för stora administrativ börda för företag.

Problemställning: Vilket administrativt arbete medför den svenska miljölagstiftningen för företag verksamma i Sverige?

Syfte: Syftet med denna studie är att ge exempel på vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för två företag verksamma i Sverige samt hur de identifierade aktiviteterna hanteras i det enskilda företaget.

Metod: Studien har genomförts som en kvalitativ undersökning genom fallstudier och har en deduktiv ansats. Det empiriska materialet har insamlats genom kvalitativa, halvstrukturerade intervjuer.

Resultat och slutsatser: De två undersökta företagen uppfattar lagstiftningen som omfattande, men inte överdrivet betungande. Tvärtom finns en förståelse för lagstiftningens utformande och den anses ha ett gott syfte. De administrativa aktiviteter som företagen måste utföra är främst informationsinsamling, sammanställning av information, rapportering, enklare beräkningar samt omarbetning av information för att passa den egna verksamheten. Informationsinsamlade till uppdatering av laglistan och miljörapportering tar mest tid, tillsammans med tillståndsansökan. Det mest komplexa är dock att implementera lagkraven i verksamheten. De flesta av aktiviteterna utförs reaktivt, bortsett från de som medför ekonomisk fördel, vilka utförs mer proaktivt. Utifrån den egna kompetensen och resurstillgången väljer företag att antingen göra arbetet själva eller att anlita extern kompetens.

Förslag till vidare forskning: För vidare forskning föreslås att en kvantitativ studie görs som utveckling av denna studie, för att generalisera resultatet. Ett annat uppslag är att fokusera på en specifik bransch eller olika branscher för att hitta likheter respektive olikheter i den administrativa bördan hos företag till följd av miljölagstiftningen. Det sista förslaget är att välja respondentföretag av olika storlek och ålder och för att se hur inställningen till, eller påverkan av, miljölagstiftningen varierar.

Abstract

Bachelor degree project in Business Administration, University of Gothenburg, School of business, Industrial and financial management, autumn 2011

Author: Alexandra Tornblad och Amela Avdic

Tutor: Stefan Sjögren

Title: Administrative activities – a description of two Swedish companies' experiences of the administrative regulatory burden as a result of the Swedish environmental legislation

Background and problem discussion: Companies have a big responsibility in the society, which includes responsibility for the environment. A sign of this is the regulatory movement of environmental responsibility to the companies, made from the UN-level. Due to the Swedish environmental legislation, Swedish companies have to perform administrative activities to fulfill information requirements. This administrative work can be pursued internally by the company or by hired external experts. The Swedish environmental legislation has met criticism for being too extensive and complex, causing an unnecessary big administrative burden for companies.

Research question: Which administrative tasks does the Swedish environmental legislation cause for companies operating in Sweden?

Purpose: The purpose with this study is to provide examples of which administrative activities the Swedish environmental legislation causes two companies operating in Sweden and how the identified activities are handled in the individual company.

Method: This study is made with a qualitative method, through a case study, with a deductive approach. The empirical material of the study has been collected through semi structured interviews.

Results and conclusion: The authors of this study have concluded that the two studied companies experiences the environmental legislation as extensive, but not too complex or too burdensome. There is rather an understanding of the extent of the legislation, and recognition of its good purpose. The administrative activities the companies have to perform are gathering of information, compiling of information, reporting, simple calculations, and adjustments of information. The gathering of information in order to stay updated with the legislation, and conducting environmental reports requires most work, together with permission requests. The most complex part of the effects from the environmental legislation is the implementation in the companies' daily operations. Depending on internal competence and resources, companies choose to do the administrative activities connected to the environmental legislation themselves or hire external experts for it.

Proposal for continuing research: A quantitative study would be a good way to continue this research, in order to reach a better generalization. Another proposal is to choose a specific industry, or companies from different industries, in order to identify differences or similarities in the administrative burden caused by the environmental legislation. The last proposal is to choose companies of different age or size and study how the attitude towards, or the impact of, the legislation varies.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Problemställning	3
1.4 Syfte.....	3
2. Metod.....	4
2.1 Vetenskapligt synsätt	4
2.2 Undersökningsansats	4
2.3 Val av metod: Kvalitativ metod	5
2.3.1 Fallstudie	5
2.4 Sekundärdata	6
2.5 Primärdata.....	6
2.5.1 Val av företag	6
2.5.2 Kvalitativ intervju	7
2.6 Validitet och reliabilitet.....	9
3. Referensram	11
3.1 Tvångsstruktur.....	11
3.2 Reglering.....	11
3.2.1 Företag och regleringens effekter	12
3.2.2 Så berörs företag verksamma i Sverige av den svenska miljölagstiftningens reglering	13
3.3 Informationssökning	14
3.4 Extern expertis	15
3.5 Sammanfattning av referensramen	16
3.5.1 Underlag för den empiriska undersökningen	17
4. Empiri	18
4.1 Cryo AB.....	18
4.1.1 Aktiviteter	18
4.1.2 Extern expertis	20
4.1.3 Miljölagstiftningens omfattning för det enskilda företaget	20
4.2 Stena Line.....	21

4.2.1 Aktiviteter	22
4.2.2 Extern expertis	23
4.2.3 Miljölagstiftningens omfattning för det enskilda företaget	24
5. Analys	26
5.1 Aktiviteter.....	26
5.2 Extern expertis	28
5.3 Miljölagstiftningens omfattning i det enskilda företaget	29
6. Slutsatser	31
7. Förslag till vidare forskning	32
8. Referenslista	33
Bilaga 1	35
Bilaga 2	36

1. Inledning

Författarna ger i det inledande kapitlet en bakgrund till valet av ämnesområde, vilken går över i en problemdiskussion där ämnet ringas in än mer. Detta mynnar sedan ut i en frågeställning och en beskrivning av syftet med studien.

1.1 Bakgrund

Företag har en viktig roll i det moderna samhället och denna roll skall inte underskattas (Westmark, 1999). Miljöproblemen är idag mer komplexa än de varit tidigare och ett av de svåraste problemen är utsläpp orsakade av företag och dess verksamhet (Ammenberg, 2004). När det kommer till företagets ansvar för miljöproblematiken går åsikterna isär. Å ena sidan finns röster som Milton Friedmans (1970), som menar att företagsledares enda ansvar är gentemot personerna de är agenter för, företagets ägare, och med målet att maximera *deras* vinst. Å andra sidan finns det de som menar att företag på grund av sin ställning i samhället, måste ta ansvar för den påverkan den egna verksamhet har på miljön, vilket är i linje med den decentralisering av miljöansvaret till företagsnivå som sker inom EU (Frostensson & Borglund, 2006). Dessutom finns studier som menar att det är ekonomiskt lönsamt att "vara gröna" (Russo & Fouts, 1997). Faktum är att en stor del av de svenska företagen idag aktivt arbetar med miljöfrågor på ett eller annat sätt [1]. Detta arbete innefattar satsningar på minskande av användandet av miljöfarliga ämnen, energibesparingar, minskade utsläpp och genererande av miljökunskap inom företagen [1].

Beroende på företagets storlek och organisationsstruktur arbetar en del företag med miljöarbetet internt (Ammenberg, 2004) medan andra företag använder sig av extern expertis för arbetet med miljöfrågor (Axelsson, Hjelm & Almgren, 2003). Bristande personella och ekonomiska resurser utgör, främst i små och medelstora företag, gränser för vad företag har möjlighet att utföra själva. Just avsaknaden av kompetens har lett till att det är vanligt med inhyring av extern expertis inom miljöområdet (Ammenberg, 2004). Det finns även skillnader i hur företag väljer att ta sig an de aktiviteter som regleringen kräver. Det är vanligt att den här sortens arbete utförs reaktivt, när det står klart var det är som förväntas och vilka resurser som krävs (Nadler & Tushman, 1990). På så sätt går det att undvika att spendera för mycket resurser och insatserna blir mer avvägda. Alternativet är att från företagets sida agera proaktivt utifrån vad som förväntas hända (Nadler & Tushman, 1990).

Företag som är verksamma i Sverige lyder under lagstiftningen inom miljöbalken, vars syfte är "att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö" (MB, 1998:808). I Sverige har tidigare bestämmelser kring miljön funnits utspridda i 16 olika miljölagar (Högberg Björck, 2010). År 1989 påbörjades en översyn av miljölagstiftningen sedan systemet varit föremål för massiv kritik. Ett första förslag för en eventuell miljöbalk presenterades år 1993 men det mottogs inte som önskat utan blev även det föremål för kritik. De nästföljande sex åren bestod därför av ytterligare arbete med utformande av miljölagstiftning och lagförslag. Efter tio års arbete kom år 1999 resultatet, som är dagens

miljöbalk. Målet med sammanställningen av lagar till en gemensam miljöbalk var just att samordna miljölagarna under ett och samma ställe. Företrädare för näringslivet var inte nöjda med hur innehållet i miljöbalken var formulerat och menade att det var svårtolkat och behövde förenklas. Eventuell förenkling skulle enligt näringslivets företrädare kunna utföras utan att man frånsåg miljökraven, och skulle kunna frigöra resurser för ytterligare miljöförbättringar. Under de senaste åren har därför arbete både i Sverige och inom EU utförts för att förenkla reglerna med två syften: uppnå uppställda miljömål samt reducera de administrativa kostnaderna. Sedan Miljöbalken tillkom 1999 har ändringar gjorts i 200 av dess paragrafer (Högberg Björck, 2010).

1.2 Problemdiskussion

Kritik har riktats mot det arbete som bedrivits för en förenkling av miljöbalken, främst för att miljöbalken i och med förenklingarna inte skulle vara tillräcklig för att uppnå sitt syfte, att främja hållbar utveckling (Högberg Björck, 2010). Regeringen har tagit ställning för regelförenklingen. Tecken på detta är att de år 2007 och 2008 frambringade en handlingsplan med syfte att företagens administrativa kostnader för att följa det statliga regelverket ska minska med 25 procent till 2010 (Högberg Björck, 2010). Främst riktades arbetet mot att minska antalet tillståndspliktiga verksamheter och kraven på miljöutredningar. Högberg Björck (2010) menar att miljöbalken, trots flertalet revideringar, från vissa håll fortfarande anses otillräcklig. Regelverket anklagas för att vara okoordinerat, osammanhängande och bestå av flertalet brister, vilket i sin tur skapar problem för begriplighet och förutsägbarhet.

Företag kan ha svårigheter med att sätta sig in i alla miljölagar som berör den egna verksamheten (Ammenberg, 2004). Likväl så är det, i enighet med det som lagstadgas i Miljöbalken, företags ansvar att ha kunskap om lagstiftningen och dess innebörd (Michanek, 2004). Detta är även en förutsättning för att kunna följa lagstiftningen (Winter & May, 2001). I miljöbalkens 2 kap. 2§ redogörs för det kunskapskrav som företag har på sig att skaffa den kunskap som behövs för att utifrån den egna verksamheten skydda miljön mot skada eller oangelägenhet. Detta inkluderar kännedom om den egna verksamhetens miljöpåverkan och hur den kan motverkas (Skår, 2009; Michanek, 2004). Övriga områden inom miljöbalken som berör företagare är de som berör *tillståndsplikt, tillsynsmyndigheter, egenkontroll, miljörapport* och *sanktioner* (Skår, 2009). *Tillståndsplikt* berör de företag som bedriver miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet. Som miljöfarlig verksamhet räknas enligt miljöbalken 9 kap. 1§ verksamhet med utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från sin egendom till naturen, verksamhet som genom användning av sin egendom medför olägenhet för människors hälsa eller miljö genom utsläpp eller förorening, samt verksamhet som genom användning av sin egendom medför olägenhet genom bland annat buller, skakningar eller ljus. Som vattenverksamhet räknas enligt miljöbalken 11 kap. 2§ bland annat uppförande och ändring av anläggningar i vattenområden, bortledande eller tillförsel av grundvatten, samt markavvattning. Företag som bedriver miljöfarlig verksamhet kan få särskilda krav på att genomföra *egenkontroll* av verksamheten och dess miljöpåverkan, samt i vissa fall upprätta en mer ingående *miljörapport*. Det är *tillsynsmyndigheten* som står som garant för att miljöbalken efterlevs, vilket framförallt sker genom tillsyn ute på företag. I de fall miljölagstiftningen överträds kan *sanktionsavgifter* medföras (Skår, 2009).

Svenskt Näringsliv har i ett yttrande till Miljödepartementet skrivit följande: ” *Miljölagstiftningen är ett av de mest betungande och kostnadskrävande regelverk vi har, inte minst vad gäller den administrativa bördan. Även när ett företag kan uppfylla de miljökrav som ställs kan utformningen av lagstiftningen medföra så mycket kostnader och besvär att verksamheten inte kan bedrivas i Sverige.*” (Högberg Björck, 2010, s.6). Trots de förenklingar som gjorts av miljöbalken finns en komplexitet i miljölagstiftningen som medför administrativa aktiviteter och stora kostnader för företagen varje år. Bara år 2009 kostade administrationen runt miljölagstiftningen företagen i Sverige 3,6 miljarder [2].

1.3 Problemställning

Vilket administrativt arbete medför den svenska miljölagstiftningen för företag verksamma i Sverige?

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att ge exempel på vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för två företag verksamma i Sverige, samt hur de identifierade aktiviteterna hanteras i det enskilda företaget.

2. Metod

Här presenteras författarnas val och tillvägagångssätt för studien samt motivering till och innebörden av dessa. Författarna diskuterar avslutningsvis undersökningen reliabilitet, validitet och kritiskt förhållningssätt.

2.1 Vetenskapligt synsätt

Denna studie präglas av ett vetenskapligt synsätt som är i linje med det hermeneutiska. Tyngdpunkten ligger på tolkning av kvalitativa intervjuer med respondenter, mot bakgrund av den teoretiska referensramen. Det är även detta som studiens slutsatser baseras på. Forskaren bör beakta vilket synsätt studien ska utgå från, positivistiskt eller hermeneutiskt synsätt, där hermeneutiken handlar om forskarens uppfattning och *tolkning* av resultatet och det som studeras (Bryman & Bell, 2007).

2.2 Undersökningsansats

I studiens inledande fas hade författarna en initial kunskap om det valda området och vilka verktyg som skulle kunna användas i studien. För att komma vidare valdes en undersökningsansats som skulle ligga till grund för det fortsatta arbetet. Vid val av ansats måste författare välja om studien skall ta utgångspunkt i empiriska upptäckter som förenas till generella principer, eller om utgångspunkten skall vara befintliga teorier som används för att observera verkligheten (Andersen, 1998). Dessa två beskrivningar motsvarar induktiv respektive deduktiv ansats. Undersökningsansatsen i denna studie är den deduktiva, då författarna utgått från tidigare rön och teorier, vilket Jacobsen (2002) menar är grunden för en deduktiv ansats, för att sedan kunna undersöka verkligheten. De nämnda tidigare rönen är artiklar och rapporter från bland annat Svenskt Näringsliv som presenteras i inledningskapitlet, vilka ger en bild av att miljölagstiftningen orsakar administrativt merarbete för företag verksamma i Sverige. För att kunna formulera en problemställning granskade författarna ytterligare tidigare forskning och artiklar inom området. Vid genomgång av vad som tidigare tagits fram inom ämnet fick författarna en uppfattning om vad denna studie kunde bidra med men även vilken referensram som skulle kunna användas i studien. Referensramen verkade sedan som underlag för författarna vid formulering av intervjufrågor till fallföretagen. Först därefter tog studien steget ut i verkligheten för insamling av empiriskt material för att observera verkligheten. Enligt författarna är valet av deduktiv ansats väl lämpat för denna studie, då de tidigare teorierna ger en ram för vilka områden som var aktuella att beskriva för att kunna uppfylla studiens syfte. Att gå ut helt förutsättningslöst hade varit möjligt, men risken ansågs vara stor att den empiriska datan då hade hamnat för långt ifrån den faktiska problematik som ämnades beskrivas, samt att omfattningen av den samma skulle bli allt för spretig och osammanhängande. Genom att välja en deduktiv ansats anser sig författarna ha kunnat vara tillräckligt pålästa för att genomföra uttömmande och relevant insamling av primärdata.

2.3 Val av metod: Kvalitativ metod

För att kunna identifiera vilka administrativa aktiviteter företag måste genomföra för att följa den svenska miljölagstiftningen krävs en djupare undersökning av hur arbetet med dessa frågor ser ut. För att göra detta har författarna valt en kvalitativ undersökningsmetod. Den kvalitativa metoden är enligt Bryman (1997) av förstående karaktär och kännetecknas av datainsamling med "mjukare" data än den kvantitativa. Här ligger tyngden på ord och betydelser. Metoden bidrar till att skapa en djupare förståelse för det problemområde som studeras (Andersen, 1998), och möjliggör ny information och oväntade resultat (Jacobsen, 2002). Författarna anser att valet av kvalitativ metod möjliggjort det bästa slutresultatet, då nyanser har kunnat fångas upp i intervjuerna, respondenterna har kunnat utveckla sina svar och inge möjliga svar har uteslutits på grund av fasta svarsalternativ som hade varit fallet i en kvantitativ undersökning. En av de saker som skiljer kvalitativ metod från kvantitativ är graden av standardisering och strukturering vid undersökning, där den kvantitativa undersökningen är mycket standardiserad och strukturerad (Andersen, 1998). I denna studie utgår författarna visserligen från en relativt strukturerad intervjumall då exempelvis miljöbalken innefattar specifika informationskrav som ämnas beskrivas, men har lämnat plats åt intervjupersonens egna ord och uppfattningar för att få in mer omfattande data.

2.3.1 Fallstudie

Denna fallstudie har genomförts med syftet är att ge exempel på vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för två företag verksamma i Sverige samt hur de identifierade aktiviteterna hanteras i det enskilda företaget. Författarna vill poängtera att studien inte har som syfte att generalisera, även fast det enligt Andersen (1998) är möjligt att göra det utifrån ett eller ett fåtal fallföretag. Istället ämnar författarna att fokusera på ett fåtal fallföretag för att generera kunskap om ett område som hittills är sparsamt utforskat. Författarna anser att det inte skulle vara ändamålsenligt att ytligt undersöka ett flertal företag då detta skulle begränsa det insamlade empiriska materialet. Fallstudieenheter avgränsas till att gälla två företag och de interna resurser som är involverade i företagets arbete med miljölagstiftningen.

I fallstudier studeras en speciell enhet (Jacobsen, 2002). Ett vanligt användningsområde för fallstudie är när forskaren vill ha djup förståelse för ett fenomen i det givna sammanhanget (Lundahl & Skärvad, 1999). Jacobsen (2002) instämmer med Lundahl och Skärvad (1999) och fortsätter med att fallstudier även är lämpliga när syftet är att beskriva det specifika för en enskild plats. För att skapa djupgående förståelse för ett fåtal fall måste forskaren minska antalet undersökningsenheter. Detta dels på grund av resurstillgängligheten men även för att rent kunskapsmässigt kunna hantera en stor informationsmängd. Få observationsenheter och ett antal variabler är kännetecknen för en fallstudie (Andersen, 1998).

2.4 Sekundärdata

För att skapa en förståelse för problemområdet, ett vetenskapligt perspektiv att utgå ifrån och en grund till intervjufrågor, har sekundärdata till studien insamlats. Sekundärdata är den data som forskaren använder sig av som andra redan har samlat in (Jacobsen, 2002). Sökandet efter sekundärdata påbörjades efter att problemområdet hade definierats och en förstudie hade utförts. För att öka förståelsen för problemområdet har vetenskapliga artiklar och tidigare studier använts. Nackdelen med sekundärdata är att datan är anpassad efter ursprungsstudiens behov och kanske inte alltid stämmer in på vad den nuvarande forskaren behöver (Jacobsen, 2002). Författarna har valt sekundärdata där ämnesområdet korrelerar med denna studies område eller valt delar av sekundärdatan som anses relevant för denna studie. Författarna anser att de valda referenserna är relevanta för studien, och har i möjligaste mån använt nyskrivna, aktuella, artiklar, men över detta prioriterat hög relevans. Tillvägagångssättet för att finna tidigare artiklar och studier har varit sökning i databaserna Business Source Premier, Jstore, Emerald samt Google Scholar, tillgängliga genom ekonomiska biblioteket på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Sökord som författarna har använt sig av är bland annat: implementation cost, information seeking, search costs, coordination costs, enforced legislation, legislation bureaucracy, regulatory burdens. Slutligen har tillgång till litteratur varit nödvändig för studien. För att finna denna har dels söksystemet Gunda använts, via vilket författarna har fått tillgång till litteratur vid Göteborgs universitet men även granskning av referenslistor som förekommer i artiklar.

2.5 Primärdata

För den empiriska delen av studien har författarna insamlat primärdata genom intervjuer med personer som genom sin befattning har god insyn i miljöarbetet på respondentföretagen. Primärdata kallas den data som forskare själva samlar in (Andersen, 1998). Fördelen med primärdata är att forskaren har kontroll över vad som har gjorts och kan reflektera över tillförlitligheten (Jacobsen, 2002). Insamling av data görs efter att relevanta och tillförlitliga kunskapskällor har identifierats (Lundahl & Skärvad, 1999). Problemformuleringen bör styra den kvalitativa undersökningen. Forskaren har en förförståelse för problemet, dess bakgrund och karaktär men datainsamlingen bör vara så objektiv som möjligt (Lundahl och Skärvad, 1999). Eventuell risk som finns med intervju är att intervjuarens närvaro kan påverka resultatet, det vill säga intervjuareffekten (Jacobsen, 2002). Hur författarna till denna uppsats tagit ställning till dessa problemområden framkommer i underrubrikerna nedan.

2.5.1 Val av företag

Valet av det första företag som undersöktes i denna studie gjordes på grund av personlig anknytning och en kännedom om att företaget arbetar aktivt med miljöfrågor. I och med det aktiva miljöarbetet ansågs företaget lämpa sig väl för studien, då det antogs att en medvetenhet för vad den svenska miljölagstiftningen skulle finnas hos respondenten.

Författarna anser att tillförlitligheten är god i valet av denna respondent då en relation till undersökningsenheten fanns från början. I och med att den första intervjun genomfördes på ett företag där en kontakt redan fanns upplevde författarna en mindre nervositet än vad de troligen hade gjort annars, och kunde därmed agera mer avslappnat. Författarna anser även att den personliga anknytningen till fallföretaget skapade förtroende mellan de båda parterna i intervjusituationen, vilket ger ytterligare trovärdighet för materialet. Att detta var det första företaget där intervju genomfördes upplevs som en fördel för det fortsatta förloppet i arbetet, då författarna tog med sig erfarenheten därifrån till nästa intervju. En nackdel med personlig anknytning till respondenten skulle kunna vara att författarna väljer att utesluta känslig information som skulle kunna vara till nackdel för företaget. Studiens ämnesområde är dock inte av det känsliga slaget och frågorna upplevdes inte som besvärande för respondenterna, så detta har inte varit något problem.

Efter intervjun med det första fallföretaget beslutade författarna att även övriga respondentföretag skulle vara tillståndspliktiga. Det antogs att omfattningen av verksamheternas administrativa arbete till följd av miljölagstiftningen då skulle vara mer jämförbar än om tillståndspliktiga och ej-tillståndspliktiga företag blandats. Vidare valdes företag belägna i Göteborgsområdet för att kunna besöka företagen personligen och på så sätt kunna genomföra mer kvalitativa, personliga intervjuer. Företagen skulle även vara så pass stora att ett aktivt miljöarbete kunde förväntas bedrivas. Rapporten "Göteborgsregionens 100 största företag" utgiven av Business Region Göteborg granskades för att hitta lite större företag som kunde passa till studien. Därifrån valdes Stena Line AB och ytterligare ett företag ut, efter att deras hemsidor granskats och författarna konstaterat att de båda bedriver tillståndspliktig verksamhet. Båda företagen tackade ja till att medverka i studien, men olyckligtvis fick vi ett bortfall, då det tredje företaget i sista stund lämnade återbud. Författarna anser att medverkan från det tredje företaget hade bidragit med ytterligare tyngd till studien, men menar ändå att det insamlade materialet är fullgott för just denna studie.

Vid val av studieobjekt är det sällan frågan om något sannolikhetsurval, istället handlar det om att valet av studieobjektet är relevant för problemformuleringen och kommer att generera ny kunskap (Lundahl & Skärvad, 1999). Valet av studieobjekt i denna studie medför en risk för snedvridet urval och ger möjligen inte en bild av "det generella" företaget, om något sådant finns. Författarna är medvetna om att ett sannolikhetsurval inte har genomförts och har aktivt prioriterat närhet samt relevans för studieområdet.

2.5.2 Kvalitativ intervju

För insamlandet av material till studiens empiriska del har intervjuer genomförts. Då syftet med denna studie inte är att utföra kalkyleringar utan att ge exempel på administrativa aktiviteter och hur de hanteras i det enskilda företaget, lämpade sig intervjuer väl. På så sätt

kunde parametrar som är svåra att översätta till siffror studeras, vilket också var en av anledningarna till att valet av kvalitativ metod föll sig naturligt. Kvalitativ metod som baseras på intervju innebär att intervjun är mer eller mindre öppen (Bryman, 1997). Det innebär att intervjun kan innehålla antingen låg eller hög grad av strukturering. Bryman (1997) menar att kvalitativ forskning har en tendens att se företeelser genom studieobjektets ögon vilket medfört tendens till öppen och förhållandevis ostrukturerad intervju. Intervjuer som är mer öppna tillåter intervjupersonens tankar att vandra iväg vilket kan medföra att personen kommer in på områden som annars kanske inte hade berörts (Bryman, 1997). Eftersom forskaren har med sig vissa antagande redan innan denne ger sig ut på fältet kan det ifrågasättas om en intervju överhuvudtaget kan vara helt öppen och om det inte alltid föreligger en grad av strukturering (Jacobsen, 2002). Jacobsen (2002) menar att även en öppen intervju bör innehålla en slags intervjumall över ämnen som ska tas upp. En strukturerad intervju innebär inte nödvändigtvis att datainsamlingen resulterar i att bli sluten utan snarare att fokus riktas mot specifika aspekter för studien.

Ovan nämnda halvstrukturerade intervju som Jacobsen (2002) presenterar har använts i denna studie, öppna intervjuer bestående av intervjumall över områden författarna till studien vill täcka in men med utrymme för respondenten att själv fylla i med sådant som anses relevant. På så sätt upplever författarna att data av god kvalitet uppnåts, där inte enbart de perspektiv som förväntades tillåtits utan även oväntade sådana och respondenternas egna erfarenheter och reflektioner. Författarna har även kunnat ställa följdfrågor för att ytterligare utveckla resonemangen. Intervjumallen grundar sig i den referensram som finns för studien samt problemformulering och syfte. De frågor som berör aktiviteter utgår från Miljöbalkens kunskapskrav och hänsynsregler samt de delar som uttryckligen berör företag, för att på så sätt få fram vilka administrativa aktiviteter lagen medför för företagen. Syftet med intervjuerna är att skapa en empirisk grund som underlag för studiens analys.

Författarna har valt att genomföra intervjuer med personer inom företagen, som i sitt dagliga arbete i hög grad har kontakt med den svenska miljölagstiftningen och arbetar för att denna skall efterlevas av företaget. Kriteriet för respondenter var att de antingen skulle vara beslutsfattande inom området, så som exempelvis miljöchef, eller arbeta praktiskt med det dagligen så som exempelvis miljökoordinator. På så sätt skulle relevant primärdata kunna uppnås, från respondenter som personligen upplever miljölagstiftningens konsekvenser och påverkan på företagets verksamhet.

Intervjuerna genomfördes i möteslokaler på respondenternas arbetsplatser. På så sätt möjliggjordes personlig kontakt i intervjutillfället och respondenterna kunde känna sig trygga i att vara i en, för dem bekant miljö. Då studiens ämnesområde inte upplevs som känsligt anser författarna att intervjuer hade kunnat göras via telefon eller e-post med följdfrågor, men

tycker nu att en god kvalitet uppnåddes. Längden på intervjuerna var ungefär 1,5 timme, vilket författarna anser motsvarade den tid som behövdes för att få fram den mängd material och det djup som önskades. Jacobsen (2002) menar att intervjuer bör vara 1-1,5 timmar. Är de kortare blir de inte uttömmande nog och är de längre blir de uttröttande. Intervjuerna spelades in med respondenternas tillåtelse, för att full uppmärksamhet skulle kunna ägnas intervjun. Intervjuerna lyssnades sedan av och transkriberades direkt efter intervjutillfället, när författarna hade situationen färskt i minnet. Därefter omarbetades transkriptionerna till löpande text. Författarna anser att detta var ett väldigt bra val av tillvägagångssätt, då det annars är lätt att glömma vad som sagt, särskilt olika nyanser i sammanhanget. Jacobsen (2002) menar att inspelning av intervjuer är fördelaktigt då fullt fokus kan ges till intervjun samt att det ger mest komplett data.

Den här studiens skall visa på fakta som det är och inte värdera hur något borde vara. Enligt Lundahl och Skärvad (1999) används begreppet objektivitet ofta i betydelsen ” *skilj på fakta och värderingar*” (Lundahl & Skärvad, 1999 s. 76). En definition på objektivitet är fullständighet, inget får medvetet vinklas eller döljas. Författarna till studien har förhållit sig så neutrala som det är möjligt vid insamling av primärdata. Dock finns alltid en viss påverkan på studien eftersom författarna har en förförståelse och väljer att studera ett specifikt avgränsat område ur en viss synvinkel. Författarna är medvetna om att det finns en risk att intervjuerna har utvecklats i riktning mot författarnas förväntade resultat av studien, men upplever att frågorna har ställts utifrån relevant referensram och varit i linje med problemformuleringen, samt att respondenterna har fått svara fritt och öppet.

2.6 Validitet och reliabilitet

Med validitet avses giltigheten och relevansen av det empiriska materialet och syftar till att utröna om det som avsetts att undersöka är det som har blivit undersökt (Jacobsen, 2002). Respondenterna i den här uppsatsen har valt utifrån sin yrkesroll inom företaget. Intervjupersonerna är insatta i miljölagstiftningen och frågor som rör den, vilket var en förutsättning för att det empiriska materialet skulle ha en hög relevans. Författarna anser att rätt enheter har undersökts för att kunna besvara frågeställningen och uppfylla syftet, vilket ger en bra intern giltighet, validitet. Författarna ser in viss risk med fåtalet respondenter men anser att kvaliteten på den insamlade informationen är så viktig att det väger över. Den externa giltigheten, reliabiliteten, avser hur hög generaliserbarheten i en mätning eller studie är (Jacobsen, 2002). Avsikten med en kvalitativ studie är sällan att uppnå generaliserbarhet från det lilla urvalet till den stora populationen. Istället görs generaliseringen från det mindre urvalet till en mer teoretisk nivå utan att därmed säga något om giltigheten i ett större antal enheter, då urvalet är så begränsat. En förutsättning för att uppnå hög reliabilitet är att antalet intervjuer ökar tills ett mönster kan tydas i svaren och inga nya uppgifter kommer fram (Jacobsen, 2002). De två intervjuerna som genomförts för den här uppsatsens empirikapitel

skiljer sig något i svaren och om fler intervjuer gjorts hade reliabiliteten höjts ytterligare. Författarna anser att materialet är tillräckligt för att dra slutsatser men är medvetna om den begränsning i generaliserbarhet som materialet innebär. Syftet med uppsatsen är inte heller att generalisera resultatet till alla företags arbete utifrån miljölagstiftningen, utan mer att beskriva hur det ser ut i just respondentföretagen och dra slutsatser kring det.

3. Referensram

I följande kapitel presenteras den referensram som ligger till grund för den empiriska delen i studien. För att underlätta förståelsen för läsaren för hur referensramen kommer att användas avslutas kapitlet med en sammanfattning av referensramen som binder samman dess olika delar, samt ett stycke som motiverar hur underlaget i referensramen kommer användas för studiens empiriska undersökning.

3.1 Tvångsstruktur

För att skapa en förståelse för studien är det av betydelse att klargöra vad som menas med lagstiftning och verkställandet av den. Lagstiftningen som innebär tvång och tvångsåtgärder (Winter & May, 2001) medför att företagen tvingas agera på ett visst sätt (Meyer & Rowan, 1977). Kunskap från företagets sida om vad lagstiftningen kräver är en förutsättning för att företaget ska kunna följa efterleva den (Winter & May, 2001). Lagstiftningen kan dock vara ny eller inte tillräckligt uppmärksammas för att vinna uppmärksamhet framför övriga regleringar, så att företag inte uppdaterat sig om den. Å andra sidan kan förekomsten av lagstiftningen vara känd men däremot innehålla krav som är så pass svårtolkade att den är svår att förstå. Regleringen kan därmed vara vag eller för komplex för att företag ska förstå vad det är som krävs. Kritik som riktas mot lagstiftningen som komplex och svårtolkad är därmed helt korrekt (Winter & May, 2001). Reglering som medför för företaget uppsatta resultatmål istället för specificering av de åtgärder som krävs, medför risker för att företag har svårigheter att tolka med vilka medel dessa mål kan uppfyllas (Winter & May, 2001).

3.2 Reglering

Reglering kan definieras som en uppsättning tvingande krav etablerade av antingen lagstiftningen, regeringen eller en offentlig förvaltning (Chittenden, Kauser & Poutziouris, 2002). Denna definition kommer att användas i studien. Reglering är en förutsättning för ett väl fungerande samhälle (Chittenden et al., 2002). Den bidrar till att skapa ordning och ge en grund för stabil utveckling. Kännetecknen för "bra" reglering är att den bör medföra det mest effektiva sättet att lösa identifierade problem på samt medföra minsta möjliga börda för de som berörs av den (Froud, Boden, Ogus & Stubbs, 1998). Vad reglering inte bör vara är onödigt komplicerad. Istället bör den om möjligt anges i form av mål och resultat för att kunna vara tillräckligt flexibel för att passa olika omständigheter så att de som berörs har möjlighet att välja de mest kostnadseffektiva sätten att följa. Den bör även vara kortfattad och koncis samt kommuniceras på ett effektivt sätt och vara tillgänglig för de som påverkas av den (Froud et al., 1998).

3.2.1 Företag och regleringens effekter

Reglering har olika effekt på företag och företagens gensvar på regleringen skiljer sig åt. Regleringens påverkan på företag kommer på högsta nivån ifrån lagstiftningen och kompletteras därefter med förordningar som är underställda lagstiftningen (Froud et al., 1998). Två faktorer som är av betydelse för företagets gensvar till regleringar är företagets storlek och ålder. Regelbördan är större för små och medelstora företag, dels på grund av avsaknad av vetskap om vilka skyldigheter de har som måste uppfyllas och hur det skall göras, vilket resulterar i onödiga förseningar i behandlingar och godkännanden av ärenden. Utöver detta finns även informationskrav som resulterar i förlorad tid, samt inkonsekvens av administrativ tolkning som leder till osäkerhet om processer och resultat (Froud et al., 1998). Samtidigt menar Chittenden et al. (2002) att hela 98 % av de nya reglerna inte påverkar mindre företag eller inkluderar undantag som många gånger inte ens rör det enskilda företaget. Författarna vill avsluta stycket med ett översatt citat (från engelska) som tyder på att regleringen medför merarbete för företag:

”Varje timme som spenderas på ifyllning av formulär är en timme mindre som spenderas på att driva verksamheten”

(Författarnas översättning av citat från Froud et al., 1998, s. 537)

För att hantera regleringen kan företag arbeta antingen proaktivt eller reaktivt. Det proaktiva arbetet sker på företagets egna initiativ. Det utförs som finjusteringar för att managers tror att det kommer finnas behov av det i framtiden eller i form av större strategiska omvandlingar för att möta eventuella framtida tillstånd (Nadler & Tushman, 1990). Det reaktiva arbetet sker som ett resultat av att det har uppkommit en situation som kräver att företaget utför någon slags förändring. Detta arbete utförs som mindre anpassning eller större omvandling i företaget för att möta nya förändringskrav från omvärlden, där skillnaden de två emellan är dess storlek (Nadler & Tushman, 1990). I valet mellan reaktiv eller proaktiv hantering är det vanligt att företag väljer det reaktiva, som innebär att de väntar och observerar vad som händer. Först därefter fattas beslut om att spendera resurser på nödvändiga aktiviteter. På detta sätt minskar risken för att överinvestera i proaktiva aktiviteter med osäkra framtidsutsikter. Oavsett valet av proaktivt eller reaktivt arbete är en förutsättning för att implementeringen ska lyckas att nödvändiga resurser, så som lättförståelig information, material eller personal, finns tillgängliga (Göransson, Öhlmér & Hansson, 2010). Fu och Gray (2006) målar upp en bild av ett företag där en manager på egen hand söker information om vilka lagar som det enskilda företaget måste följa och tillämpa. Informationssökning om varje lag tar tid, vilket leder till avvägningar som måste göras om huruvida sökningarna är så omfattande att de är för kostsamma för att det ska vara motiverat att utföra.

3.2.2 Så berörs företag verksamma i Sverige av den svenska miljölagstiftningens reglering

Företag kan alltså tvingas att agera på ett visst sätt utifrån tvång i regleringar. Det är var och ens skyldighet att känna till hur den bedrivna verksamheten är berörd av bestämmelserna i den svenska miljölagstiftningen (Michanek, 2004). De områden i den svenska miljölagstiftningen som berör företagare är enligt Skår (2009) följande:

- Verksamheter och omgivningens påverkan
- Tillstånd och anmälningsplikt
- Tillsynsmyndigheter
- Egenkontroll och miljörapport
- Sanktioner och skadestånd

En företagare måste i god tid innan verksamheten startat skaffa kunskap om hur dennes *verksamhet kan påverka omgivningen* samt hur eventuell förekomst av skada på människors hälsa eller miljön kan förhindras (Skår, 2009; Michanek, 2004). För att motverka verksamhetens miljöpåverkan skall företag bland annat se till att välja miljövänligare produkter, hushålla med energi och råvaror, samt vidta skyddsåtgärder (Michanek, 2004). Enligt miljöbalken krävs det att verksamhetsutövaren ansöker om tillstånd för att bedriva miljöfarlig verksamhet. Som miljöfarlig verksamhet räknas enligt miljöbalken 9 kap. 1§:

1. ”utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten.
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1. eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten.
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande. ”

Miljöfarlig verksamhet delas i enighet med miljöbalken in i A- och B-verksamheter utifrån vilken verksamhet som bedrivs. I bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet i miljöbalken (1998:899) återfinns en fullständig lista över tillståndspliktiga verksamheter. Även tillfälliga störningar på miljön ingår i begreppet, till exempel mobil verksamhet som är tillfälligt uppställd på bestämd plats. En tillståndsansökan till tillståndsmyndighet ska innehålla underlag som myndigheten behöver för att göra en bedömning om verksamheten

kan tillåtas (Skår, 2009). Som garant för att miljöbalkens regler efterlevs finns *tillsynsmyndigheten*, kommunens miljönämnd samt länsstyrelsen som utövar tillsyn. Dessa har skyldighet att kontrollera att regleringen i miljöbalken efterlevs och vid behov, vidta åtgärder för att reglerna ska efterföljas. Tillsynen förser företaget även med rådgivning och information för att skapa förutsättningar för att miljöbalkens ändamål tillgodoses, däremot ges inga detaljerade råd i enskilda ärenden. Att miljöbalkens hänsynsregler, där bland annat kunskapskravet om miljöpåverkan ingår, efterföljs är det upp till var och en som ansvarar för en åtgärd eller verksamhet att bevisa. (Michanek, 2004). Ur ett företagsperspektiv har näringsidkaren skyldighet att bevisa att reglerna för tillsyn och prövning följs (Skår, 2009). Det är inte upp till tillsynsmyndighet att bevisa motsatsen. Verksamheter som kan medföra skador på människors hälsa eller miljön ska fortlöpande planeras och *egenkontroll* skall utföras av verksamhetsutövaren för att motverka dessa verkningar (Skår, 2009). Tillståndspliktig verksamhet har många gånger särskilda krav på egenkontroll, där denna skall följa ett särskilt utformat kontrollprogram (Michanek, 2004). Upprättandet av *miljörapport* kan även krävas när företaget bedriver tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Tillsynsmyndigheten kan begära upprättande av kontrollprogram (Skår, 2009). Överträdelser av miljölagstiftningen medför *sanktionsavgifter*. Om företagare är tveksamma till vilka regler som gäller för den egna verksamheten, eller hur tolkning av dessa ska göras, bör de vända sig till utomstående expertis (Skår, 2009).

3.3 Informationssökning

Information om regler finns utspridd i en mängd kanaler. Svårigheten med detta är den medvetenhet om regler som krävs för varje given tidpunkt till följd av mångfald och komplexitet i de regler som finns (Fu & Gray, 2006). Insamling av information kan vara förebyggande för att det dels balanserar den osäkerhet det innebär att inte ha information om framtida revideringar i lagstiftningen, dels skapar det förståelse för omfattningen det innebär (Tate, Dooley & Ellram, 2011). För att hitta information om vilka regler som gäller för det enskilda företaget, kan kostnader och nyttan av att söka denna information ses i relation till tid (Fu & Gray, 2006). Kostnader för att söka information är högre när de tar längre tid medan nyttan av informationen kommer att vara högre när företaget har den informationen som leder företaget till att identifiera och tillämpa de rätta lagarna för det enskilda företaget (Fu & Gray, 2006). Chittenden et al. (2002) menar att reglering medför att företag måste ägna sig åt administrativa aktiviteter för att uppfylla en viss informationsskyldighet. Det administrativa arbetet är ett resultat av det informationskrav som påbjuds utifrån en regleringstext, vilken tvingar en verksamhet att skaffa fram eller utarbeta information som är nödvändig. Informationen kan dels vara nödvändig för att ha kunskap om vad som regleras, för att inte riskera ett lagöverträdande, men även för att ta fram information som måste finnas tillgänglig och möjlig att rapportera. Ett exempel kopplat till denna studie är kravet på företag att ha information om den egna verksamhetens miljöpåverkan och hur denna kan begränsas. Vid

uppskattning av vilka kostnader de administrativa aktiviteterna medför finns en fråga som enligt Froud et al. (1998) ofta kommer i skymundan. Det är frågan om i vilken utsträckning verksamheten redan uppfyller kraven. Underlåtenhet att ta hänsyn till detta kommer leda till betydande överskattning av företagens administrativa kostnader för att efterfölja regleringen.

3.4 Extern expertis

Inom marknaden för servicetjänster har specialiseringarna inom olika områden utvecklats så mycket att egna branscher har uppstått (Axelsson, 1998). Detta är bland annat en följd av att företag i stort lägger allt mer fokus och specialisering på den egna kärnverksamheten. Företag kan i denna situation välja att köpa in tjänsten utifrån, för att på så sätt kunna ägna sig mer åt just kärnverksamheten. Ytterligare anledningar till att företag väljer att köpa in tjänster är att de inte anser sig ha tillgång till de specifika resurserna eller nödvändiga kompetensen som krävs för att utföra de aktuella uppgifterna (Sonnerby, 2007), eller att de anser att denna biverksamhet inte kan genomföras tillräckligt effektivt (Axelsson, 1998). Att då köpa in tjänsten utifrån gör enligt Axelsson (1998) att uppgiften kan få en högre kvalitet än om den hade utförts inom företaget. fördelarna med att anlita extern expertis är som nämnts ovan att företag kan koncentrera sig på kärnverksamheten samt att tillägna sig kompetens som saknas, men det ger även en ökad flexibilitet och enklare processer i företaget (Axelsson, 1998). Nackdelar däremot är ett beroende av en tredje part, samt tid och kostnader för att kontrollera relationen med konsulten, vilket är faktorer som företag måste ta i beaktande.

Axelsson (1998) menar att det blir allt vanligare att företag anlitar extern expertis för uppgifter av varierande längd. För mer komplexa problem där arbetsprocessen är omfattande med flera, kreativa, moment anlitas ofta så kallade kunskapsföretag, men med inblandning av personer från båda parter. Ett kunskapsföretag kan till exempel vara en reklambyrå eller managementkonsultbyrå. Enligt Ammenberg (2004) anlitar många, framförallt mindre, företag konsulter i olika delar av sitt miljöarbete där det internt saknas kompetens. Dean (1938) framhåller att det för små och medelstora företag sällan är lönsamt att själva satsa på allt för specialiserad kompetens och att det då lämpar sig väl att anlita en konsult för frågor utanför kärnverksamheten. Problem som kräver konsulthjälp har ofta särskilda karaktärsdrag, så som mer eller mindre standardiserat tillvägagångssätt oavsett företag, hög grad av specialkunskaper eller att de inträffar så sällan att det inte är ekonomiskt för företaget att lösa det själva (Dean, 1938). Ett exempel på aktivitet där en konsult kan anlitas är vid utredningar av den egna verksamhetens miljöpåverkan. Där kan en utomstående part bidra med ett perspektiv utifrån och på så sätt skapa en objektiv bild av den aktuella situationen (Ammenberg, 2004). I arbetet med miljöutredningar krävs kunskap om både verksamheten och miljöfrågor. Om konsultens arbete kombineras med företagsspecifik kunskap hos en anställd kan ett väldigt framgångsrikt arbete uppnås med goda resultat. Om ingen anställd från företaget deltar i arbetet finns en stor risk att kompetensen försvinner när konsultens uppdrag tar slut (Ammenberg, 2004).

3.5 Sammanfattning av referensramen

Den tvångsstruktur som lagstiftningen innebär medför tvång och tvångsåtgärder (Winter & May, 2001) vilka gör att företag tvingas agera på ett visst sätt (Meyer & Rowan, 1977). Till exempel så måste företag utföra administrativa aktiviteter för att uppfylla reglerad informationsskyldighet. Att skaffa fram eller utarbeta nödvändig information är exempel på administrativa aktiviteter som måste företas inom företag till följd av lagstiftning (Chittenden et al., 2002). Informationssökning kan dels vara nödvändig för att ha kunskap om vad som regleras, för att inte riskera ett lagöverträdande, men även för att ta fram information som måste finnas tillgänglig och möjlig att rapportera (Chittenden et al., 2002). Att från företags sida ha kunskap om vad en given reglering kräver är en förutsättning för att kunna följa och efterleva denna (Winter & May, 2001). Det är enligt den svenska miljölagstiftningen dessutom verksamhetsutövarens skyldighet att veta vilka lagmässiga krav som ställs på verksamheten (Michanek, 2004). För att regleringen skall gå att ta del av och tolkas bör den inte vara onödigt komplicerad utan kortfattad och koncis samt kommuniceras på ett effektivt sätt och vara tillgänglig för de som påverkas av den (Froud et al., 1998). Dessutom bör regleringen vara flexibel så att de som berörs har möjlighet att välja de mest kostnadseffektiva sätten att följa den (Froud et al., 1998). Framförallt två faktorer, företagets storlek och ålder, är av betydelse för hur företaget påverkas av, och agerar utifrån, regleringar (Froud et al., 1998).

De områden av miljöbalken som berör företagare är de som tar upp kunskapskravet på att känna till verksamhetens påverkan på omgivningen och hur denna kan motverkas; Tillstånds- och anmälningsplikten, Tillsynsmyndigheter, Egenkontroll och miljörapport, Sanktioner och skadestånd (Skår, 2009). I de allmänna hänsynsregler som återfinns miljöbalkens i andra kapitel framkommer det att bevisbördan ligger på var och en när det gäller att bevisa att miljölagstiftningen efterföljs (Michanek, 2004). Ur ett företagsperspektiv har näringsidkaren skyldighet att bevisa att reglerna för tillsyn och prövning följs, det är inte upp till tillsynsmyndighet är bevisa motsatsen (Skår, 2009). De krav som författarna till denna studie tittat på i miljölagstiftningen är *kunskapskravet*, *bevisbördan*, *tillståndsplikten*, *egenkontroll* och *rapportering*.

Verksamhetsutövare kan välja att arbeta antingen proaktivt eller reaktivt för att efterfölja regleringens krav (Nadler & Tushman, 1990). I valet mellan de två är det vanligt att företag väljer att arbeta reaktivt. Då avvaktar företagaren och observerar vad som händer för att först därefter fatta beslut om att lägga resurser på nödvändiga aktiviteter eller inte. På detta sätt minskar risken för överinvestering i proaktiva aktiviteter med osäkra framtidsutsikter (Nadler & Tushman, 1990). Oavsett valet av proaktivt eller reaktivt arbete är en förutsättning för att implementeringen ska lyckas att nödvändiga resurser, så som lättförståelig information, material eller personal, finns tillgängliga (Göransson et al., 2010).

För att kunna hantera de administrativa aktiviteter som miljölagstiftningen medför kan företag välja att anlita extern expertis. Det gäller även om företagare är tveksamma till vilka regler som gäller för den egna verksamheten, eller hur tolkning av dessa ska göras (Skår, 2009). Många företag väljer att anlita konsulter för de delar av miljöarbetet där det saknas intern kompetens (Ammenberg, 2004). Det kan till och med vara så att det inte är lönsamt för företag att själva satsa på allt för specialiserad kompetens och att det därför lämpar sig att ta in extern expertis för frågor utanför kärnverksamheten (Dean, 1938). Fördelar med att köpa in tjänster är bland annat just att kunna lägga mer resurser på kärnverksamheten men även att det ger en ökad flexibilitet och enklare processer i företaget (Axelsson, 1998). Nackdelar med att ta in extern expertis kan vara ett beroende av en tredje part, samt tid och kostnader för att kontrollera relationen med konsulten (Axelsson, 1998).

3.5.1 Underlag för den empiriska undersökningen

Med problembakgrunden att miljöbalken är betungande och medför administrativt merarbete för företag vill författarna undersöka vilket administrativt arbete det faktiskt handlar om. Utifrån referensramen ämnar studien identifiera vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för respondentföretagen. Vad är det som företagen faktiskt måste göra till följd av de tvång som lagstiftningen innehåller? För att få fram de faktiska administrativa aktiviteterna utgår den empiriska undersökningen från de delar av den svenska miljölagstiftningen som berör företag, istället för att fråga om det administrativa arbetet i stort. De områden av miljöbalken som intervjuerna utgår från är även de som är kopplade till rent administrativt arbete och inte praktiska implementeringar, så som införskaffande av nya maskiner eller ändrade produktionsrutiner. På så sätt ringas de administrativa aktiviteterna in.

För att få en bild av respondentföretagen inleds intervjuguiden med övergripande frågor om intervjupersonerna och företagen. Här fås bland annat information om företagets storlek och ålder, vilka är två faktorer som påverkar hur regleringen tas emot av företag och vilken effekt den får. Den empiriska undersökningen ger även svar på hur respondenten uppfattar den svenska miljölagstiftningen, dess innebörd för det administrativa arbetet och dess omfattning och utformning. På så sätt beskrivs omfattningen av de administrativa aktiviteterna miljölagstiftningen medför för företagen och om det är lätt att uppfylla kraven.

Med grund i de delar av referensramen som tar upp reaktivt och proaktivt arbete, samt anlåtande av extern expertis beskriver den empiriska undersökningen hur de administrativa aktiviteterna hanteras i respondentföretagen. Därigenom ges svar på huruvida aktiviteterna utförs proaktivt eller reaktivt, och i så fall varför, samt om och varför företagen väljer att utföra aktiviteterna själva eller inte. Här ges ett enklare resonemang kring att utföra administrativa miljölagstiftningsaktiviteter internt eller att ta in extern expertis.

4. Empiri

Nedan följer resultatet av studiens empiriska undersökning, där respektive företag redogörs var för sig. Först kommer en presentation av företaget, följt av redogörelser för vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för företagen, företagens resonemang kring anlitaandet av extern expertis för arbetet med miljölagstiftningsfrågor samt hur intervjupersonerna uppfattar den svenska miljölagstiftningens omfattning för företaget.

4.1 Cryo AB

På företaget träffade författarna Bengt Andreasson och Peter Sundin den sjunde december 2011. Andreasson är HSE-(Health, Security, Environment)-koordinator med uppgift att sköta det praktiska inom miljö och arbetsmiljöfrågor på företaget. Sundin är chef för Human Resources och miljöarbete. Cryo AB är ett industriföretag som tillverkar utrustning till gasindustrin samt för hantering av djupkylda, kondenserade gaser. Företaget konstruerar, produktutvecklar, producerar och säljer tryckkärl, rör, rörsystem och drivsystem. Cryo AB har varit verksamt sedan sextiotalet och ingår idag i den tyska Lindekongcernen. Kontoret i Göteborg är det enda i Sverige och har ca 170 anställda. Företagets verksamhet är tillståndspliktig och verkar bara inom ett verksamhetsområde inom vilket produkterna i grunden är de samma men i olika utföranden. Cryo AB är ISO 9000, 14000 och 18000 certifierade. För detta arbete har företaget tagit fram ett ledningssystem, där områdena kvalitet, arbetsmiljö och miljö är integrerade, och de separeras inte i den dagliga verksamheten.

Miljölagstiftningsfrågor sköts internt i företaget av Andreasson, som på heltid arbetar med just miljö- och arbetsmiljöfrågor. Andreasson besatt kunskap om arbetsmiljöarbete innan anställningen på Cryo AB och tog med detta in i företaget, men kunskap om miljöarbetet har HSE-koordinatören byggt upp på egen hand inom Cryo AB, framför allt i samband med ISO-certifieringen. I samband med certifieringen anlätades konsulter för uppbyggnad av ledningssystemet och dess administration. Arbetet med miljölagstiftningsfrågor har alltid skötts internt i företaget. Upplevelsen före och efter certifieringen skiljer sig åt, innan certifieringen var arbetet varken omfattande eller sammanhållet, utan sträckte sig till att svara på myndigheternas frågor efter bästa förmåga vid sidan av de vanliga uppgifterna. Efter certifieringen har arbetet blivit betydligt mer aktivt och företaget är bland annat tvungna att hålla en uppdaterad laglista.

4.1.1 Aktiviteter

För att fastställa den egna verksamhetens miljöpåverkan utförs miljöutredning, i enlighet med ISO 14000, för vilken årliga uppföljningar även görs. Miljöutredningen och dess uppföljning hanteras i ledningssystemet via ledningens genomgång via avrapportering. För att hantera arbetet i enlighet med certifieringen har en arbetsmiljökommitté satts samman, med sammankomster månadsvis. I kommittén tas sådant som förändringar i lagar och lagefterlevnadskontroll upp, allt enligt vad ISO-standarden säger. I en miljösammanställning presenteras verksamheten, dess miljöpåverkan och vad företaget gör åt det. Även

miljöaspekter som företaget har betänkt men inte direkt berörs av presenteras där, likväl som icke kvantifierade aspekter, då kvantifiering inte alltid är möjligt. Vad som skall vara med i utredningen avgör man själv i företaget, det finns ingen färdig mall. Inspiration däremot kan hämtas från andra företags miljösammanställningar, tillsammans med en uppfattning av var företagets största miljöpåverkan kommer ifrån och vad som är relevant. För att få fram material till miljöutredningar hämtas data från kundportaler, fastighetsägaren och årets leverantörsfakturor. Detta gäller bland annat hämtat avfall, vattenförbrukning och elförbrukning. Den framtagna datan måste i många fall räknas om, omvandlas till gemensamma mått, och summeras, då totalsumman för året är det som presenteras i rapporten. Från och med i år kommer även trender i förbrukning och miljöpåverkan att analyseras. Andreasson upplever att det är mycket siffror som skall hanteras och att det tar en del tid. Utöver miljöutredningen vill även de tyska ägarna ha inrapporterat bland annat utsläppsnivåer samt olika förbrukningsnivåer.

Om tillsynsmyndigheten kommer med påpekanden i samband med inspektion blir det tydligt att det är något som kan förbättras, och bland annat på detta sätt blir man inom Cryo AB medveten om hur påverkan kan minskas. De största förbättringsmöjligheterna kommer dock fram i de mål som sätts upp i samband med miljöutredningen, där bland annat sänkt energi- och elförbrukning samt minskade resor kan finnas med.

För att vara ajour med lagar och förordningar sker löpande bevakning av lagstiftningen, främst via internet, vilket mynnar ut i en uppdaterad laglista. Grunden till listan kommer från ägarna AGA AB, som delger Cryo AB sin laglista. För att laglistan skall vara anpassad till Cryo AB:s verksamhet måste Andreasson ändå göra egen bevakning och uppdatera listan. Efter att ha upptäckt en uppdatering i lagen kontrollerar Andreasson om den aktuella paragrafen finns med i den gamla versionen av företagets laglista, och för in relevanta ändringar. Att finna och tolka nya lagar anser Andreasson vara relativt enkelt och inte särskilt tidskrävande när man väl har hittat de ställen man sen utgår ifrån för att se när det kommer nyheter. Erfarenhet bidrar till att man vet vilka delar av lagen som berör de olika delarna av den egna verksamheten. Andreasson framhåller att lagen är omfattande och att man därmed får välja ut olika delar att läsa i den stora mängden. Dessutom blir jobbet betydligt enklare när man har byggt upp sin bas av informationskällor och en laglista att utgå ifrån. Det är själva implementeringen i verksamheten som är tidskrävande och komplicerad menar Andreasson.

När det gäller tillståndsansökan och hantering av tillstånd kräver det nästan inget arbete alls inom Cryo AB. Anledningen är enligt Andreasson att verksamheten i stort sett varit densamma sedan starten, vilket inneburit att inga nya tillstånd krävts. När en del av verksamheten avvecklades för några år sedan medförde det en del arbete, då verksamhetsklassificeringen ändrades. I övrigt lämnar myndigheten ett beslut på tillståndet varje år för vad Cryo AB:s verksamhet anses vara, och om ingen motsättning finns så är det detta som gäller och inget mer arbete krävs.

På Cryo AB genomförs egenkontroller, där grunddata samlas in genom mätningar och kontroller. För syftet används ursprungslistorna vilka oftast måste bearbetas, många gånger i

form av sammanfattningar eller omräkningar, för att sedan sorteras in på rätt ställe. Det mesta av datan samlas sedan i ledningssystemet som har upprättats i och med certifieringen. Resultatet av egenkontrollerna delges tillsynsmyndigheten vid kontroller om det efterfrågas, ingenting skickas in spontant. Mycket av det som efterfrågas vid tillsynsbesök finns färdigt att ta fram, medan annat måste bearbetas eller tas fram från grunden, beroende på vilket material det gäller. Andreasson upplever att det har skett en ansvarsförflyttning över åren, från att myndigheten berättat vad företagen skall ha koll på, till att företagen själva skall bedöma och avgöra vad som är viktigt att hålla koll på. I Cryo AB:s fall handlar det mest om avfall och kemikalier, där det för kemikalier handlar om att ha ordning och ha information tillgänglig för användarna, samt att ha koll på förbrukningen. Inga särskilda aktiviteter genomförs för att bevisa att miljölagstiftningen följs. Så länge inga klagomål inkommer, antas det att lagen efterföljs. I samband med tillsynsbesök inlämnas efterfrågade dokument, vilket är de bevis Cryo AB tillhandahåller.

4.1.2 Extern expertis

Att man inom Cryo AB väljer att sköta arbetet med miljölagstiftningsfrågor internt har framför allt två orsaker. Dels upplevs en risk för att den kunskap en konsult tar med sig in inte förankras i företaget, för att sedan försvinna med konsulten när dennes uppdrag är slut. På så sätt skulle företaget bli beroende av att fortsatt ta in extern expertis. Till detta skulle det ändå krävas arbete av de anställda på Cryo AB för att ta emot konsultens arbete för att veta vad man ska göra med det och tolka det utifrån den egna verksamheten. Istället väljer man då att bygga upp kunskapen i huset. Dels blir arbetet med miljölagstiftningsfrågor mer effektivt och levande när det görs internt, anser Sundin. Samtidigt sparas tid då laglistan anpassas direkt till det egna företags behov. Dessutom upplever Andreasson och Sundin att om den som arbetar med miljölagstiftningsfrågor är sakkunnig och intresserad så går det löpande arbetet enklare, till exempel så är det lättare att snabbt se när det skett lagförändringar och förstå vad de betyder med ett tränat öga. På så sätt utvecklas även egna rutiner och sätt att genomföra implementering i företaget. Däremot anlitas konsulter när det kommer till utbildning i miljökunskap i stort, alltså inte avgränsat till lagstiftningen. På så sätt får man in ett nytt perspektiv och ny kunskap. Risken är annars att diskussionen enbart kretsar kring den egna verksamheten och inte når upp till ett högre plan, menar Andreasson.

4.1.3 Miljölagstiftningens omfattning för det enskilda företaget

Andreasson anser att det tar relativt mycket tid att arbeta med miljölagstiftningsfrågor, och att man tidigare trott att det har kunnat skötas vid sidan av en annan arbetsuppgift, vilket bevisligen inte är möjligt om det skall genomföras på en högre nivå. Idag är arbetet med miljölagstiftningsfrågor på sätt och vis frikopplat från den övriga verksamheten. I och med att HSE-koordinatören enbart arbetar med miljö- och arbetsmiljöfrågor går dessa frågor inte ut över andra uppgifter, vilket gör att man inte anser att kärnverksamheten drabbas. Sundin tror att det annars är vanligt att man i företag inte tror att det tar så mycket tid och lägger ut miljölagstiftningsfrågor på ett antal anställda. På så sätt är risken stor att det inte görs mycket

på området löpande, att frågorna blir lågprioriterade, och att det då krävs betydligt mer på kort tid när en inspektion väl äger rum.

Av arbetet med miljölagstiftningsfrågor tar appliceringen av dess innebörd i verksamheten och att lära upp anställda i arbetet mycket tid. Två andra delar som tar mycket tid är att följa upp hur lagkraven uppfylls i verksamheten, samt att läsa in sig och tolka lagtexterna. Andreasson menar att arbetet med att hålla sig uppdaterad med lagstiftningen är uppdelat i två bitar, det första att läsa föreskrifter och förstå vad de betyder, det andra är att kunna utföra det myndigheten menar. Av de två delarna i lagtolkningen upplevs den andra som betydligt svårare och mer tidskrävande, och är dessutom någonting som man måste lösa internt i organisationen, då ingen utomstående kan organisationen lika bra. Det är även arbetet med att föra ut miljölagstiftningens krav i verksamheten som upplevs som det mest tidskrävande med allt arbete kopplat till miljölagstiftningen, att komma fram till hur man ska göra arbetet rätt och se till att det genomförs. Arbetet som myndigheterna ålägger Cryo AB sker löpande, utan att samlas kring särskilda delar av året och det är sällan krav på att saker skall genomföras till spikade datum. Däremot skall miljörapporteringen till följd av certifieringen ske en gång per år, och avrapportering till ägarna ske månadsvis.

I själva verket så upplever Sundin och Andreasson inte den svenska miljölagstiftningen som särskilt komplex eller betungande, vilket enligt Andreasson beror på det faktum att verksamheten i stort sett aldrig ändras. ”*Klart att det är mycket administration och läsning av lagar och regler. Men skulle det ta mer tid att läsa lagar och regler än att jobba då går vi ju snart i konkurs.*”, säger Andreasson, och framhåller att omfattningen av det administrativa miljöarbetet inte är omotiverat stor. I perioder när det är mycket annat att göra kan miljölagstiftningen tillfälligt upplevas som en börda, men den ses som nödvändig menar Sundin. De överkrav som ställs från den tyska ägaren upplevs som mer krävande, då dessa krav driver utförandet ännu längre samtidigt som de är skrivna generellt för att passa alla länder och medför att tolkningen till den egna verksamheten blir mer nödvändig. Miljöbalken ställer alltså inte till något besvär och påverkar inte den dagliga verksamheten. Arbetet med frågorna har dessutom underlättats i och med att det nya ledningssystemet implementerats där alla styrande dokument och material finns samlat.

4.2 Stena Line

På Stena Line AB träffade författarna miljöcontrollern Cecilia Andersson den åttonde december 2011. Andersson har arbetat på Stena Line AB i 1,5 år. I tjänsten som miljöcontroller ingår uppgifter som att bevaka lagstiftning, underhålla företagets miljöcertifiering, hålla utbildningar, och arbeta med interna miljömål. Stena Line AB är ett färjerederi med huvudkontor i Göteborg och är en tillståndspliktig verksamhet. Affärsidén är att kombinera transport av passagerare och gods samt att Stena Line AB bedriver egen hamnverksamhet. Företaget är en del av Stena-koncernen, som även innefattar affärsområden som oljeborrning, fastigheter och avfallshantering. Stena Line AB har 2000 anställda och har bedrivit verksamhet sedan 1967. Företaget är ISO 14000-certifierade.

4.2.1 Aktiviteter

I fastställandet av den egna verksamhetens miljöpåverkan menar Andersson att två delar spelar stor roll. Den ena är valet att genomgå miljöcertifiering, där det krävs en systematisk kartläggning av verksamhetens miljöpåverkan. Tillvägagångssättet är att utifrån erfarenhet och nationella miljömål lista all tänkbar miljöpåverkan från den egna verksamheten. Siffror för att kvantifiera påverkan finns tillgängligt i de egna systemen, till exempel hos inköpsavdelningen. Den andra delen är det faktum att Stena Line AB är mitt upp i en utdragen process med tillståndsansökan. I och med att processen tagit så lång tid och flera undersökningar har fått genomföras tror Andersson att man har en mycket mer omfattande kunskap om den egna miljöpåverkan än de hade haft annars. Hur den egna miljöpåverkan kan minskas sätts upp i miljömål varje år, vilket miljöcertifieringen kräver, och är förknippat med miljölagstiftningen, då miljöbalken övergripande slår fast att företag alltid skall sträva efter att bli bättre och minska sin miljöpåverkan. Målen ändras mellan åren och företaget arbetar inte för att förbättra sig på alla områden på en och samma gång.

De administrativa aktiviteterna kopplade till tillståndsansökan är enligt Andersson omfattande för Stena Line AB. Bakgrunden är att hamnverksamhet enligt miljöbalken blev tillståndspliktigt år 2003, varpå Stena Line AB var tvungen att förnya sin tillståndsansökan. Tillståndet har sedan överklagats i omgångar vilket har lett till att nya utredningar har gjorts för till exempel buller och luftutsläpp, samt att jurister har anlåtats för att uppnå korrekta formuleringar och ta del av tidigare erfarenhet från liknande fall. Utredningarna för buller och luftutsläpp har utförts av konsulter som tar fram rapporter efter att Andersson tagit fram grundläggande material. För att själv kunna räkna om siffrorna, vilket görs ibland, söker Andersson fram de faktorer som används, vilka finns hos konsultbyråer och på internet. I de färdiga rapporterna är alla beräkningar gjorda och hos Stena Line AB är det bara att plocka ut de siffror som behövs. Det tar konsulterna uppskattningsvis en vecka att färdigställa en sådan rapport. När rapporten är färdig är det upp till Andersson att granska den och eventuellt komma med ändringar mer anpassade efter företagets verksamhet.

Stena Line AB rapporterar årligen in miljörapport till miljöförvaltningen då verksamheten är tillståndspliktig. Underlaget till rapporten hämtas i form av Excelfiler eller internetdatafiler hos olika leverantörer, fastighetsägare och andra företag samt det egna affärssystemet. Just att få fram data från olika ställen är enligt Andersson en stor del av arbetet med miljörapporten. Sedan sammanställer Andersson datan och gör eventuella omräkningar till rapporten. Att färdigställa miljörapporten tar uppskattningsvis en till två veckor, och Andersson menar att det är mycket administration i den processen.

I arbetet med att hålla sig uppdaterad om Miljöbalken har konsulter anlåtats, som två gånger per år uppdaterar en laglista åt företaget med de lagrum som berör Stena Lines verksamhet. För listans framtagning delges konsulterna material om företaget av Andersson, så som gjorda ändringar inom verksamheten. Utifrån konsulternas resultat hålls dialoger kring den framtagna listan och dess relevans för företaget. Uppdraget med framställning av laglista är extensivt, då Stena Line AB omfattas av många lagar. När listan är framtagen inleds Cecilias arbete med att hon läser igenom den och ser om någon annan i företaget bör informeras om

ändringar. Alla inom företaget delges inte ändringarna, utan enbart de som berörs. Stena Line AB har anlitat konsulter för detta arbete i fyra år, allt sedan beslut fattades om att genomgå miljöcertifiering. Även om företag alltid skall ha koll på miljölagar så ställs hårda krav på detta vid certifiering. Med själva listan gör Andersson inga bearbetningar, utan versionen som kommer från konsultbyrån är den färdiga versionen. Andersson anser att konsulterna väl kan avgöra vilka lagar och lagändringar som berör Stena Line AB:s verksamhet, dels då de har anlitats under en längre tid och fått kunskap om företaget och genom avstämningarna mellan parterna, dels på grund av konsulternas erfarenhet av liknande uppgifter. Många ändringar berörs inte företaget av och innebär inte att några förändringar behöver göras. Utöver konsulternas bidrag tar Andersson del av nyhetsbrev och Svenska Redareföreningen för uppdateringar om lagstiftningsändringar. Vid större lagändringar kommer informationen i god tid, ibland flera år innan, vilket gör att företaget har gott om tid att förbereda sig på ändringen. Den informationen kommer från flera olika håll, så som intresseorganisationer och intressenter.

Vid ISO14000-certifieringen angav Stena Line AB hur miljölagstiftningen följs i företaget, men inom företaget arbetar man hela tiden med att löpande uppdatera en lista på vilken person som är ansvarig för de olika områdena, hur lagkraven efterföljs och hur detta kontrolleras, detta utifrån kraven för ISO 14000. För kontroll används ett verktyg som kallas lagrevision, där en person, för det mesta Andersson, i praktiken kontrollerar att lagen efterlevs, i stegen ”vem är ansvarig?”, ”Hur följs krav, finns rutiner?”, ”Hur sker kontroll och uppföljning?”, för att stämma av med ansvarig person och se att detta sköts som det skall. Hur lång tid lagrevisionen tar bestämmer Andersson själv och beror på lagens omfattning i företaget i praktiken. Utöver lagrevisionen utförs även internrevisioner där varje fartyg en gång per år granskas vad gäller miljö och säkerhet, vilket indirekt är kontroll av att lagstiftningen efterföljs, där lagkrav har bakats in i rutiner som skall följas. Internrevisionen tar ungefär en vecka i mantimmar per år i anspråk, där miljöbiten är en del av det. Under detta arbete ingår även att från miljösamordnarens sida informera om eventuella lagöverträdande med uppföljning. Miljöarbetet på Stena Line revideras även externt två gånger per år, ungefär tio mandagar, genom ISO 14000, där bland annat genomförandet av miljörapport granskas. Även i denna revision ligger miljölagstiftningens krav i botten.

4.2.2 Extern expertis

Andersson menar att även om man anlitar extern expertis så måste en viss del av arbetet utföras av någon inom företaget, då man inte helt kan förlita sig på extern kunskap. När det gäller arbetet med framtagande av laglista som Stena Line AB anlitar konsulter för, krävs det att någon inom företaget tar emot listan och anpassar den till verksamheten och verksamheten efter lagarna. Det är själva implementeringarna i verksamheten som är det stora arbetet, att göra de förändringar som krävs för att uppfylla lagkraven.

Valet att anlita extern expertis för miljölagstiftningsarbetet inom Stena Line har olika anledningar. När det gäller arbetet med att hålla sig ajour med miljölagstiftningen anlitas konsulter för att den egna personalstyrkan inte är stor nog för att tidsmässigt klara av det arbetet. Andersson menar att det hade behövts två anställda till som arbetade med miljöarbete

för att inte behöva anlita konsulter. För mer avancerade utredningar, så som de buller- och luftutsläppsutredningar som utförts, anlitas konsulter då man inte besitter kunskapen inom företaget, och på så sätt köper sig kompetens. Dessa utredningar är enligt Andersson mycket utförliga och är väldigt kostsamma. Stena Line AB anlitar även miljöjurister, som är med i tillståndsprocessen. Det är enligt Andersson ovanligt att företag internt besitter den sortens kunskap. På Stena Line AB har man valt att flera gånger anlita samma konsulter, då de redan utfört uppdrag för företaget och känner till verksamheten och på så sätt fås en konsekvens i arbetet.

4.2.3 Miljölagstiftningens omfattning för det enskilda företaget

Andersson upplever miljöbalken som omfattande och övergripande, och att det är mer i förordningar som detaljerna framgår. Även om miljöbalken i sig är omfattande så är det bara en liten del som verkligen berör den egna verksamheten. Andersson anser inte att den svenska miljölagstiftningen är oklar, och är inte heller kritisk till att den är omfattande. Det är snarare tillståndsprocessen som Andersson ställer sig kritisk till och anser behöver gå snabbare, då det hade minskat den omfattningen av det administrativa arbetet avsevärt. Samtidigt är Andersson medveten om att det i grunden är miljöbalken som myndigheterna grundar sitt arbete på, där de får ställa långtgående krav utifrån vaga formuleringar. Det kan enligt Andersson vara svårt att veta vad det egentligen är myndigheterna efterfrågar.

Miljölagstiftningen är det som avgör vad som fokuseras på miljömässigt inom Stena Line AB, det är lagstiftningen som driver på arbetet och på så sätt kan det ses som reaktivt. Det är miljöbalken som utgör basen för miljöarbetet och som ställer krav, men att även frivilliga miljöaktiviteter bedrivs för att det anses viktigt. Andersson anser att det kan vara svårt att särskilja det lagstiftade arbetet från det frivilliga, då det ena genereras ur det andra.

Andersson framhåller att det är viktigt att uppfylla den svenska miljölagstiftningens krav, att aldrig vara sämre än minimikraven men att man inom Stena Line ibland på eget initiativ vill vara snäppet bättre än vad lagstiftningen kräver. När det gäller miljöarbete i enlighet med miljölagstiftningen som för företaget även har ekonomiska effekter, så som energi- och bränslebesparingar, menar Andersson att det utförs ändå, proaktivt i förhållande till lagstiftningen. Däremot är arbetet reaktivt på de områden som inte medför något mervärde utan enbart kostnader för företaget, så som bullerdämpning, det hade inte utförts utan lagkrav. Däremot utförs mycket frivilligt miljöarbete, alltså sådant som inte omfattas av lagstiftningen, proaktivt, så som elektronisk utbildning i miljöfrågor för alla anställda. Det grundar sig i ett krav genom miljöcertifieringen, att man inom företaget skall vara miljömedvetna, men i Stena Line AB har man frivilligt tagit det längre än så.

I dagsläget är det tillståndsdelen av miljölagstiftningen som tar allra mest tid inom Stena Line AB, tillsammans med miljörapporteringen. Andersson upplever inte att arbetet med miljölagstiftningsfrågor tar mycket fokus från företagets kärnverksamhet, då det är hennes heltidsanställning att utföra det arbetet. Däremot vänder hon på det och menar att om hennes

kärnverksamhet inom miljö är att träffa människor och påverka dem genom till exempel utbildning så tar det administrativa arbetet till följd av miljölagstiftningen alldeles för mycket fokus och det praktiska har fått stå tillbaka kraftigt.

Andersson menar att trycket på att följa miljölagstiftningen blir större när ett företag blir miljöcertifierat, men att det även är förenat med en stor kostnad. Inom företaget hade man följt lagstiftningen oavsett certifieringen men arbetet blir mer noggrant nu när medvetenheten om granskning finns. Certifieringen innebär även att företagets ledning är aktivt i miljöfrågorna, då det är ett krav att certifierade företag skall ha en miljöledningsgrupp, vilket även det ger mer tyngd i miljöarbetet.

5. Analys

5.1 Aktiviteter

Winter och May (2001) menar att företag måste ha kunskap om vad en given reglering kräver för att denna ska kunna efterlevas, och Nadler och Tushman (1990) framhåller att det är viktigt att nödvändiga resurser och uppgifter för implementering finns tillgängliga. Det är även en skyldighet att som verksamhetsutövare känna till den lagstiftning man berörs av, vilket även gäller miljölagstiftningens krav (Michanek, 2004). I båda intervjuföretagen uppfylls dessa krav genom att det i båda företagen finns heltidsanställda personer som arbetar med lagstiftningsfrågor. På Cryo AB finns en HSE - koordinator (Health, Security, Environment) som arbetar med både arbetsmiljölagen och miljölagstiftningen på heltid. På Stena Line AB däremot finns en miljöcontroller som endast har till uppgift att arbeta med miljörelaterade frågor inom företaget, det vill säga bevaka lagstiftning, underhålla företagets miljöcertifiering, hålla utbildningar, och arbeta med interna miljömål. Chittenden et al. (2002) menar att företag måste ägna sig åt administrativa aktiviteter för att uppfylla lagstiftningens informationsskyldighet. Materialet som behövs för att uppfylla informationskraven från miljölagstiftningen finns enligt både Andersson och Andreasson lättillgängliga i företagets egna datasystem eller hos leverantörer. Chittenden et al. (2002) menar att information är nödvändigt både för att veta vad som krävs av företaget och för att möjliggöra lagstadgad rapportering, och måste då finnas tillgängligt. För att ha kunskap och samla in information om den egna verksamhetens påverkan, i enighet med miljölagstiftningens kunskapskrav, tar båda företagen upp användningen av *miljöledningssystem* som hjälpmedel för att uppnå det syftet. Valet att genomgå en miljöcertifiering, som inledningsvis krävde en systematisk genomgång av den egna verksamhetens påverkan, har medfört att företagen blivit varse om den egna påverkan. Skillnaden företagen emellan är att Stena Line AB har ytterligare en del i kunskapssökandet som har att göra med tillståndsansökan, vilket varit en utdragen process, där specificerade utredningar har fått göras om och om igen och som resulterat i omfattande kunskap som företaget anser att de inte hade haft annars. Andreasson menar att arbetet efter certifieringen har blivit mer omfattande och medfört att företaget aktivt måste arbeta med att hålla sig uppdaterade om lagar. Andersson är inne på samma spår och tillägger att trycket på att följa miljölagstiftningen blir större i och med certifieringen och är förenat med en stor kostnad eftersom medvetenheten från företaget om eventuell granskning leder till mer noggrant arbete.

Tate et al. (2011) menar att osäkerheten hos företag kring reviderad lagstiftning kan förebyggas genom informationsinsamling. Två sätt som respondenterna använder för att hålla sig ajour med lagstiftningen är bevakning av lagar genom internet och avstämning mot en uppdaterad laglista med framtagna lagar som berör företaget. Andreasson berättar att de på Cryo AB har sina ägare till hjälp som regelbundet skickar en uppdaterad laglista med framtagna lagar, vilken stäms av mot Cryo AB:s verksamhet. Ägarna anses av författarna inte vara utomstående expertis och författarna finner stöd i att Andreasson framhåller att arbetet sköts internet. På Stena Line AB däremot anlitas utomstående expertis som två gånger per år tar fram en uppdaterad laglista åt företaget med de lagrum som berör företaget. Aktiviteterna som företaget själva utför i sammanhanget är delgivande av nödvändigt material om företaget,

framtaget ur egna databaser och affärssystem. Enligt både Andreasson och Andersson gäller de flesta punkter på den uppdaterade laglistan inte det enskilda företagens verksamhet vilket innebär att aktiviteten som återstår är bevakning av lagstiftningen. Andersson berättar även att vid större lagändringar kommer informationen i god tid vilket gör att man inom företaget har gott om tid att förbereda sig på ändringen. Enligt Winter och May (2001) är kunskap från företagets sida, om vad en given reglering kräver, en förutsättning för att företaget ska kunna följa och efterleva denna. I och med att respondenterna upplever att informationen kommer i god tid hinner företaget anpassa sig och förbereda sig för att därefter kunna efterleva den givna regleringen. Chittenden et al. (2002) menar att informationen kan vara nödvändig för företaget för att ha kunskap om vad som regleras för att inte riskera lagöverträdande, men till det menar respondenterna tillkommer även att informationen måste finnas tillgänglig så att det är möjligt att rapportera till myndigheter vid tillfrågan. Enligt Andreasson och Andersson medför erfarenhet att de vet var de ska söka efter information som de behöver och det är därmed inte stor risk för att de skulle missa detta.

Enligt Froud et al. (1998) finns risk för att företagens administrativa kostnader för att efterfölja regleringen överskattas om inte hänsyn tas till i vilken utsträckning verksamheten redan uppfyller de föreslagna åtgärderna. Chittenden et al. (2002) menar även att majoriteten del av de revideringar som görs av lagstiftningar inte berör det enskilda företaget. I sammanhanget är det högst relevant att både Andreasson och Andersson berättar att det inte är ofta som de framtagna lagändringarna gäller det egna företaget, och de båda poängterar att det tyngsta arbetet ligger i *om* en ny lagstiftning har identifierats. Båda företag anser att tyngden då ligger i *implementeringen* av denna.

Både Stena Line AB och Cryo AB är tillståndspliktiga i enighet med miljöbalken eftersom det ena företaget bedriver miljöfarlig verksamhet och det andra bedriver miljöfarlig och vattenverksamhet. Miljöfarlig verksamhet, liksom vattenverksamhet, kräver att tillstånd söks (miljöbalken 9 kap. 1§), vilket tidigare gjorts inom båda företagen. När det gäller företagets tillståndsansökan går berättelserna isär och erfarenheterna skiljer sig åt. På Cryo AB innebär tillståndsplikten nästan inte något arbete alls och anledningen till det är enligt Andreasson att verksamheten har varit densamma från start. Endast en gång har företaget upplevt lite betungande arbete vid verksamhetsklassificering när en tidigare verksamhet avvecklades. För Stena Line AB har tillståndsfrågan varit en utdragen process efter att verksamhetens omfattning av tillståndsplikt ökade i samband med en lagändring. För att få fram rätt material har utomstående expertis anlåtats, vilken har framtagit nödvändiga rapporter.

Den svenska miljölagstiftningen kräver att företagen årligen rapporterar in i enighet med vad miljöbalken lagstadgat, vilket både Cryo AB och Stena Line årligen också gör. Detta tolkar författarna som ett tvång och en tvångsåtgärd som lagstiftningen kräver som medför att respektive företag, precis som Meyer och Rowan (1977) framhåller, tvingas agera på ett visst sätt och i det här fallet rapportera in det som finns lagstadgat i miljöbalken. Både Cryo AB och Stena Line AB upprättar miljörapporter, där underlag till rapporten hämtas i form av datafiler hos leverantörer, fastighetsägare, andra företag samt eget affärssystem. En viss bearbetning i form av omräkning, omvandling till gemensamma mått och summering krävs.

Enligt Andersson är informationsinsamlingen en stor del av arbetet med miljörapporten. Grunden till rapporteringen är en aktivitet som enligt Skår (2009) är tvingande för företagen till följd av miljölagstiftningen, egenkontroller av den egna verksamheten. Just tillståndspliktiga verksamheter har enligt Michanek (2004) särskilda krav på egenkontroll. På Cryo AB utförs egenkontrollen genom mätningar mot bakgrund i framtagna ursprungslistor. Därefter bearbetas datan i form av sammanfattningar och omräkningar. För att utföra egenkontrollen har man på Stena Line AB ett verktyg till hjälp, internrevision, där företaget varje år granskar sina fartyg gällande miljö och säkerhet.

De administrativa aktiviteter som respondentföretagen måste utföra för att efterleva miljölagstiftningen sammanfattas av författarna som informationsinsamling, rapportering, enklare beräkningar, sammanställning samt omarbetning av information för att passa den egna verksamheten. Till det kommer implementering av de krav som ställs upp i lagen, vilket kan ses som en självklarhet för att efterleva lagen men som inte är ett direkt uttryckt krav eller administrativ aktivitet. De aktiviteter som tar mest tid när det kommer till det miljölagstiftningsrelaterade arbetet är enligt Andreasson implementeringen av lagstiftningen i den dagliga verksamheten. Därefter tar kontroll av lagefterlevnad samt att hålla sig uppdaterad med lagstiftningen mest tid. Andersson framhåller att tillståndprocessen är det som tar överlägset mest tid, följt av miljörapporteringen.

5.2 Extern expertis

Enligt Froud et al. (1998) är varje timme som spenderas på administration en timme mindre spenderad på att driva den egna verksamheten, vilket kan ses som en anledning till att företaget anställer utomstående expertis för administrativa aktiviteter. Enligt Andersson har utomstående expertis anlitas i arbetet med miljöbalken, vilka två gånger per år uppdaterar en laglista som berör det enskilda företaget. Utöver det anlitas utomstående expertis även för mer avancerade utredningar eftersom företaget inte besitter kunskapen själva och därmed köper in nödvändig kompetens, vilket stämmer överens med det Sonnerby (2007) menar, att företag köper in tjänster av utomstående expertis på grund av bristande resurser och kompetens. Dean (1938) menar också att det till just specifika utredningar och standardiserade tillvägagångssätt är vanligt att ta in extern expertis då det för de flesta företag inte lönar sig att själva besitta sådan kunskap. De specialiserade utredningar som Stena Line AB köper in av konsulter är enligt Andersson väldigt kostsamma, vilket även Axelsson (1998) framhåller är en nackdel med att vara beroende av en tredje part, den stora kostnaden. Cryo AB skiljer sig däremot från Stena Line AB och använder sig endast av utomstående expertis när det kommer till utbildning, i syfte att främja nya perspektiv och ny kunskap. Ammenberg (2004) presenterar just ett bidrag av externt perspektiv som en av fördelarna med att ta in expertis utifrån. Utöver utbildningen har man inom Cryo AB valt att sköta miljöarbetet internt för att dels inte behöva riskera att kunskapen försvinner i samband med konsultens avslutade uppdrag men även för att Sundin anser att arbetet blir mer effektivt och levande då det anpassas direkt till det egna företagets behov, vilket i sin tur bidrar till utvecklandet av egna rutiner och tillvägagångssätt. Det är tydligt att det som Sundin berättar går i enighet med det Ammenberg (2004) menar, att det finns risk att kompetensen försvinner när konsultens uppdrag tar slut, vilket uppenbarligen

även var intervjupersonernas uppfattning. Å andra sidan kan utomstående part bidra med ett objektiva perspektiv enligt Ammenberg (2004), vilket även det var något som Andreasson poängterade.

5.3 Miljölagstiftningens omfattning i det enskilda företaget

Slutligen berättar Andersson att arbetet som utförs är både proaktivt och reaktivt. Meyer och Rowan (1977) menar att företag måste agera på ett visst sätt utifrån lagstiftningens krav, alltså reaktivt anpassa sig efter lagen. Nadler och Tuschman (1990) menar att det reaktiva förhållningssättet är det vanligaste inom företag, för att på så sätt inte riskera att förbruka onödiga resurser. Andersson menar att det som för företaget har ekonomiska effekter i form av exempelvis besparingar görs proaktivt, däremot utförs det arbete som för företaget inte har något mervärde istället reaktivt. Andersson framhåller att det är miljölagstiftningen som driver på miljöarbetet och vad det innefattar. Utöver det utför företaget även frivilligt miljöarbete, vilket tolkas av författarna som proaktivt, i form av utbildningar för de anställda.

Enligt Winter och May (2001) kan regleringar vara så komplexa att företag har svårt att veta vad som krävs. Även Fu och Gray (2006) menar att regler kan vara så komplexa och ha en sådan mångfald att det blir svårt att veta vad som gäller i olika tillfällen. Detta är inte den uppfattning som Andersson och Andreasson har av den svenska miljölagstiftningen. Andreasson anser att arbetet med miljölagstiftningsfrågor är omfattande och tar relativt mycket tid och att det är nödvändigt att välja ut vilka delar som ska läsas i den stora mängden. Däremot upplever varken Sundin eller Andreasson att den svenska miljölagstiftningen är särskilt komplex eller betungande. Enligt Andreasson är de krav som ställs från moderbolaget mer betungande än det lagstadgade kraven från miljöbalken. Andersson menar att miljölagstiftningen är omfattande och övergripande vilket medför att det krävs granskning på detaljnivå för att identifiera vilka delar som berör den egna verksamheten, vilket enligt Andersson ofta visar sig vara en liten del. Ändå är hon inte kritisk till dess omfattning och tycker inte heller att den är oklar. Andersson ställer sig snarare kritisk till tillståndsprocessen istället för miljölagstiftningen och anser att denna är problemet, den borde gå snabbare för att minska omfattningen av det administrativa arbetet. Att den svenska miljölagstiftningen framställs som så komplex och betungande för svenska företag som den till exempel görs i det uttalande från Svenskt Näringsliv som presenteras i bakgrunden till denna studie är enligt författarnas antagande en följd av att Svenskt Näringsliv ser till företagets intressen i första hand. Svenska företag innefattas av miljölagstiftningen men är inte i centrum för dess utformning, vilket den enligt författarna till denna studie inte heller bör vara och därmed är den kanske inte heller optimalt utformad sett från företagets perspektiv.

En anledning till att de båda företagen i den här studien inte upplever den svenska miljölagstiftningen som allt för betungande kan vara att de har varit verksamma så pass länge som de har. Froud et al. (1998) framhåller att företagets ålder är en faktor som påverkar hur det påverkas av regleringar. Båda företagens verksamhet har funnits så pass länge att de anpassningar utifrån miljölagstiftningen som krävts antagligen redan är gjorda. Och som det konstaterats ovan är det endast en bråkdel av de ändringar som görs i lagstiftningen som faktiskt berör företagen.

Även fast respondenterna inte anser att det administrativa arbetet till följd av miljölagstiftningen är överdrivet betungande beskrivs det av båda som omfattande. Att arbetet är så pass omfattande och detaljerat som det är i dessa företag tror författarna är kopplat till att båda företagen är ISO-certifierade, vilket även till viss del framkom i intervjuerna. Arbetet utifrån ISO-standarden följer i och för sig lagstiftningen men hade kanske inte varit så pass omfattande för företagen om det inte varit för just certifieringen. Även om lagstiftningen ligger i botten så medför den frivilliga certifieringen enligt författarnas uppfattning mer omfattande arbete än vad som kanske skulle vara fallet om företagen ”bara” följde lagstiftningens krav. Författarna tolkar det som att arbetets omfattning beror på företagets ambition. Vill företagarna göra vara seriöst och satsa på miljömedvetenhet och att vara ”gröna” kan arbetet göras väldigt omfattande. Det går också att välja att göra absolut minimum, att bara följa lagkraven, vilket väl inte ger några pluspoäng i ”den gröna boken” men minskar omfattningen av arbetet.

6. Slutsatser

Nedan presenteras de slutsatser författarna drar i denna studie, grundade på referensramen och det empiriska material som tagits fram. Med slutsatserna vill författarna visa att studiens syfte har uppfylls, och slutligen besvara studiens problemfrågeställning.

Syftet med denna studie är att ge exempel på vilka administrativa aktiviteter den svenska miljölagstiftningen medför för två företag verksamma i Sverige, samt hur de identifierade aktiviteterna hanteras i det enskilda företaget. De slutsatser författarna kan dra utifrån analysen, baserad på referensramen och intervjuerna med de två företagen är följande:

- De administrativa aktiviteter som företag måste genomföra för att efterleva miljöbalken är informationsinsamling, rapportering, enklare beräkningar, sammanställning och omarbetning av information för att passa den egna verksamheten. När det gäller hanteringen av de administrativa aktiviteterna till följd av miljölagstiftningen beror tidsåtgången på det enskilda företags verksamhet och situation. Ändras förutsättningarna för verksamhetens tillstånd är detta att hanteringen blir väldigt tidskrävande. Miljörapportering och att hålla sig uppdaterad med miljölagstiftningen är det som annars tar längst tid.
- De två medverkande företag i denna studie uppfattar det administrativa arbetet utifrån svenska miljölagstiftningen som omfattande men inte för komplex eller betungande. En faktor som påverkar omfattningen och hanteringen av de administrativa aktiviteterna till följd av miljölagstiftningen är erfarenhet, med mer erfarenhet är lagtexten enklare att finna och tolka. Att respondentföretagen har funnits så pass länge som de har bidrar även det till att arbetet inte upplevs som betungande att hantera.
- Utöver det som miljölagstiftningen uttryckligen kräver kvarstår den praktiska implementeringen i företags verksamhet. Detta är den mest omfattande och komplexa delen av miljölagstiftningen för företagen.
- För att efterleva miljöbalken hanteras aktiviteterna inom företaget i första hand reaktivt, men det som är till fördel ekonomiskt utförs proaktivt
- Företagen hanterar de administrativa aktiviteterna utifrån de egna resurserna. De aktiviteter som företagen själva besitter kompetens och resurser för utförs internt, medan extern expertis anlitas för det som företaget har bristande kompetens och resurser för. Extern kompetens anlitas utöver det även när företaget behöver få in nya perspektiv.

Svaret på frågeställningen: ”vilket administrativt arbete medför den svenska miljölagstiftningen för företag verksamma i Sverige?” är informationsinsamling, sammanställning, rapportering, beräkning samt omarbetning. Hanteringen av de administrativa aktiviteterna är enligt respondenterna försvarbart och motiverat omfattande, men inte överdrivet komplex och betungande, och med erfarenhet blir den lättare att efterleva.

7. Förslag till vidare forskning

Nedan följer förslag på uppslag till studier som skulle kunna bygga vidare på resultatet i denna uppsats:

- Det hade varit av intresse att som fortsättning på den här studien genomföra en kvantitativ studie för att få fram en högre generaliserbarhet.
- En studie där respondenter väljs ut i en specifik bransch eller i olika, väl utvalda, branscher för att hitta likheter och olikheter i vilka aktiviteter företagen måste genomföra till följd av den svenska miljölagstiftningen.
- Genomförandet av en studie med företag av olika storlek och ålder skulle kunna ge en bild av hur inställningen till den svenska miljölagstiftningen varierar eller om lagstiftningen påverkar dem olika mycket.

8. Referenslista

Tryckta referenser

- Ammenberg, J. (2004) *Miljömanagement*. Studentlitteratur, Lund
- Andersen, I. (1998) *Den uppenbara verkligheten*. Studentlitteratur, Lund
- Axelsson, B. (1998) *Företag köper tjänster*. SNS förlag, Stockholm
- Axelsson, U., Hjelm, O., & Almgren, R. (2003) Effektivare miljöledningssystem – en studie om brister, behov och möjligheter till förbättring”, Naturvårdsverkets Bokhandel (elektronisk publikation), Stockholm
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5304-3.pdf>
- Bryman, A. (1997) *Kvantitet och kvalitet I samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur, Lund
- Bryman, A., & Bell, E. (2007) *Business research methods*, second edition. Oxford university Press Inc., New York
- Chittenden, F., Kauser, S., & Poutziouris, P. (2002) *Regulatory burdens of small business: A literature review*. Manchester, Manchester business school at the university of Manchester
- Dean, J. (1938) The place of management counsel In Business. (Elektronisk version) *The Harvard Business Review* Vol.16, 451-465.
- Friedman, M. (1970) The social responsibility of business is to increase its profits. [Elektronisk version] *The New York Times Magazine* September 13, 1970
- Frostensson, M., & Borglund, T. (2006) Företags sociala ansvar och den svenska modellen. *Svenska institutet för Europapolitiska studier* (Elektronisk version), Stockholm
http://www.csrsweden.se/Libraries/Studier_rapporter/BorglundFrostensson_Sieps1_web.sflb.ashx
- Froud, J., Boden R., Ogun, A & Stubbs, P. (1998) *Controlling the regulator*. MacMillan press, London
- Fu, W., & Gray, D.W. (2006) *Suboptimal tradeoffs in information seeking*. *Cognitive Psychology*, Vol. 52 No. 3, s195-242, 48p
- Göransson, B., Öhlmér, B., & Hansson, H. (2010) *Decision implementation*. Artikel manuskript, Department of Economics, SLU, Uppsala
- Högberg Björck, G. (2010) ”Ett decennium med Miljöbalken Har ändringarna i miljöbalken försvagat miljöskyddet?”, Naturskyddsföreningen (Elektronisk version), Stockholm
http://www.naturskyddsforeningen.se/upload/Foreningsdokument/Klimat/rapport%20milj%20balken_l%20gupplost.pdf
- Jacobsen, D. I. (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Studentlitteratur, Lund

- Lundahl, U., & Skärvad P. H. (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Studentlitteratur, Lund
- Meyer, J.W., & Rowan, B. (1977) Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology* Vol.83 No.2, s340–363
- Michanek, G. (2004) *Den svenska miljörätten*. Iustus, Uppsala
- Nadler, D., & Tushman, M. (1990) Beyond the charismatic leader: Leadership and organizational change, *California management review* Vol.32 No.2 s77-97
- Naturvårdsverket, *Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd*, http://62.95.69.15/cgi-bin/thw?%24%7BHTML%7D=sfst_1st&%24%7BOOHTML%7D=sfst_dok&%24%7BSNHTML%7D=sfst_err&%24%7BMAXPAGE%7D=26&%24%7BTRIPSHOW%7D=format%3DTHW&%24%7BBASE%7D=SFST&%24%7BFORD%7D=FINND&%24%7BFREETEXT%7D=&BET=1998%3A899&RUB=&ORG=&%24%7BSORT%7D=%C5R%2CLPNR hämtad 2012-01-29 från <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Verksamheter-med-miljopaverkan/Energi/Forbranningsanlaggningar/Regler-och-vagledning/Tillstandsplikt-och-anmalningsplikt-enligt-miljobalken/>
- Russo, M. V., & Fouts, P. A. (1997) A resource-based perspective on Corporate Environmental Performance and Profitability. [Elektronisk version], *Academy of Management Journal* Vol.40 No.3, s534-559
- Skår, N. (2009) *Miljöbalken så påverkar den dig som företagare*, Svenskt Näringsliv [Elektronisk version], Stockholm http://www.svensknaringsliv.se/multimedia/archive/00020/Milj_balken_-_S_ber_20106a.pdf
- Sonnerby, P. (2007) *What do consultants do?* Opublicerat material. Handelshögskolan i Stockholm, Stockholm
- Tate, L.W., Dooley, J.K., & Ellram, M.L. (2011) Transaction Cost and Institutional Drivers of Supplier Adoption of Environmental Practices. *Journal of Business Logistics*, Vol. 32 No. 1, s6-16, 11p
- Westmark, C. (1999) *Miljöredovisning: kommunikation av etik, vision och ekonomi*. Tholin och Larssons Förlag, Göteborg
- Winter, S.C., & May, P. (2001) Motivation for Compliance with Environmental regulations. *Journal of Policy Analysis and Management* Vol.20 No.4 s675–698.

Internet referenser

[1] http://www.svensknaringsliv.se/fragor/miljo_energi_klimat/naringslivets-miljoarbete-och-sveriges-miljomal_50235.html 2011-11-12

[2] http://www.svensknaringsliv.se/fragor/miljoratt/miljoratt-kostnader_93316.html 2011-11-14

Personlig kommunikation

Andreasson, B., HSE-koordinator, personlig kommunikation, Cryo AB, Göteborg 2011-12-07

Sundin, P., HR-manager och miljöchef, personlig kommunikation, Cryo AB, Göteborg 2011-12-07

Andersson, C., Miljöcontroller, personlig kommunikation, Stena Line AB, Göteborg 2011-12-08

Bilaga 1

Miljöbalkens regelverk är kopplat till ett övergripande mål om hållbarhet, dessa kan brytas ner i fem delmål som handlar om hur miljöbalken ska tillämpas (Hildingsson & Weirum, 2005).

Miljöbalken skall tillämpas så att:

1. Människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan
2. Värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas
3. Den biologiska mångfalden bevaras
4. Mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas
5. Återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Bilaga 2

Intervjuguide

Företaget

Beskriv kortfattat dina dagliga arbetsuppgifter.

Om företaget

Beskriv ert företag: vilken verksamhet bedrivs? Hur många verksamhetsområden?

Är verksamheten/verksamheterna tillståndspliktiga? (tillståndsmyndigheten, kommunen och länsstyrelsen)

Företagets storlek

Hur många anställda?

Ålder

Hur länge har företaget varit verksamt?

Kunskapsnivå hos de anställda

Finns det kunskap inom företaget för att jobba med miljölagstiftningsfrågor? Eller är denna kunskap något man behöver utifrån?

Hur har den/de som arbetar med dessa frågor tillägnat sig denna kunskap? Var de utbildade innan de kom till företaget eller har de genomgått intern utbildning? (Hur har detta gått till väga?-Extern inhyrning för utbildning?)

Hur många jobbar med just miljölagstiftningsfrågor?

Har ni alltid gjort detta själva? Hur länge har företaget hållit på med miljölagstiftningsfrågor själva / alt. Tagit in extern expertis?

Aktiviteter

Kunskap

Om vi tar ett exempel: Antag att det kommer en ny lag eller en uppdatering av en befintlig lag som påverkar er verksamhet: vilket arbete medför det för er? (stegvis aktiviteter) Från att upptäcka lagen, via att tolkning, fram till att den praktiskt ska implementeras. Till exempel hitta information, beräkningar (på vad?), kontroll. De två följande frågorna nedan är kopplade till detta exempel.

Vilka *aktiviteter(/steg)* genomför ni för att finna nya lagar?

Hur arbetar företaget för att finna nya lagar/laguppdateringar? Hjälpmedel? Så som databaser el. Riktlinjer?

Följdfråga: Hur arbetar ni, alltså vilka *aktiviteter(/steg)* utför ni, för att veta vilka lagar som innefattar den egna verksamheten?

Vilken del av miljölagstiftningen påverkar ert företag mest?

- ❖ (Enligt miljöbalken måste ju företag skaffa nödvändig kunskap för att veta vad som krävs, för att dels veta vilken påverkan den egna verksamheten har på miljön och människors hälsa och hur denna påverkan kan motverkas)
 1. Vilka aktiviteter utför ni för att veta vilken påverkan er verksamhet har på miljön?
Alltså, vilka *aktiviteter(/steg)* utför ni för detta?
 2. Vilka *aktiviteter(/steg)* utför ni för att ta reda på hur denna påverkan kan motverkas/minskas?
 - Omfattning av denna aktivitet? Uppskattning av tid?

Tillstånd

- ❖ Vilka aktiviteter genomför ni för att veta vilka tillstånd ni behöver ha, hur hittar ni information om dessa?
- ❖ Hur vet ni vilket material ni behöver lämna in för tillstånden?
- ❖ Hur tar ni fram detta material? Informationsinsamling för tillståndsbiten.

Egenkontrollen

(Enligt miljöbalken ska företag utföra egenkontroll av den egna verksamheten för att underlätta arbetet för tillsynsmyndigheten)

- ❖ Genomför ni egenkontroller?
- ❖ Vilka aktiviteter(*/steg*) genomförs? Hur hanterar ni resultatet av dessa kontroller?
- ❖ Stegvis: Hur delges tillsynsmyndigheten detta?
- ❖ Vem utför egenkontrollen: internt eller hyr in? Kunskap om tillvägagångssättet för egenkontrollen?! Hur skaffas?

Rapportering

- Vilka *aktiviteter(/steg)* ingår i processen med rapportering till myndigheter? Hur ofta sker rapportering?
- Vem sköter processen (internt eller externt?)
- Underlag till rapporteringen: hur får ni fram underlag till rapporteringen?
- Utförs någon form av beräkningar som används till underlag?
 - Uppskattning av tid?

(Enligt miljöbalken har företag ansvar att bevisa att lagen följs)

- ❖ Vilka aktiviteter utför ni för att kunna bevisa för tillsynsmyndigheten att miljöbalkens krav efterlevs?

Extern expertis

- ❖ Har ni tagit in extern expertis för arbetet med miljölagstiftningsfrågor? Vilka uppgifter hade denna externa expert? Varför tog ni in denna? Varför inte?
- ❖ Hur tas arbetet från den externa experten emot i företaget? Vilka aktiviteter medför expertens arbete för de anställda på företaget? Hur ställer ni er till risken att kompetensen, som är bunden till konsulten, riskerar att försvinna då denne avslutar sitt uppdrag i företaget?
- ❖ Vad är det som gör att ni anser att det lönar sig att själva utföra arbetet med miljölagstiftningen? Alt. Anställa en utomstående som sköter det?

Övergripande

- ❖ Vilka erfarenheter har företaget av tillämpningen av miljöbalken? Hur upplevs miljölagstiftningen? Hur arbetar företaget med att tolka den?
- ❖ Uppskattningsvis, hur mycket tid läggs ner på det administrativa arbetet för att hålla sig ajour med miljölagstiftningen och informationshantering som är kopplat till miljölagstiftningen? Vilken del upplever ni som mest tidskrävande? (Mest tid vid uppstart av ny verksamhet? Löpande? Punktinsatser (viss tid på året)?)
- ❖ Tar arbetet med miljölagstiftningsfrågor mycket fokus från kärnverksamheten? På vilket sätt? Utveckla!
- ❖ Utförs några av dessa aktiviteter proaktivt? Om ja, vilka? Varför utförs de proaktivt? Om nej, finns det aktiviteter som skulle kunna utföras proaktivt? Vilka och varför? (Inte heller inför besök av tillsynsverksamheten? Eller inför uppstart av ny verksamhet?).